

Народна банка на Република Македонија
Сектор за супервизија, банкарска регулатива и финансиска стабилност
Дирекција за финансиска стабилност и банкарска регулатива

***ИЗВЕШТАЈ ЗА РИЗИЦИТЕ ВО БАНКАРСКИОТ
СИСТЕМ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО
ВТОРИОТ КВАРТАЛ ОД 2017 ГОДИНА***

октомври 2017 година

СОДРЖИНА

Резиме	4
I. Структура на банкарскиот систем	6
1. Број на банки и сопственичка структура на банкарскиот систем.....	7
II. Ризици во банкарското работење.....	9
1. Кредитен ризик	10
1.1 Остварување на кредитниот ризик во билансите на банките	11
1.2 Капацитет на банките за справување со евентуалните загуби од нефункционалните кредити	14
1.3 Останати можни извори на остварување на кредитниот ризик	15
1.4 Стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на зголемување на кредитниот ризик.....	20
2. Ликвидносен ризик.....	22
2.1 Динамика и состав на ликвидните средства	22
2.2 Показатели за ликвидноста	26
2.3 Рочна структура на средствата и обврските	27
2.4 Стрес-симулации за ликвидносни шокови	29
3. Валутен ризик	31
4. Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности.....	35
5. Ризик од несолвентност	39
5.1 Показатели за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем и ниво на ризичност на активностите	39
5.2 Движење и квалитет на сопствените средства на банкарскиот систем.....	41
5.3 Движења и структура на капиталните барања и слободниот капитал на банкарскиот систем.....	42
5.4 Стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на хипотетички шокови.	43
III. Позначајни билансни промени и профитабилност на банкарскиот систем	45
1. Активности на банките	46
1.1 Кредити на нефинансиските субјекти	47
1.2 Депозити на нефинансиските субјекти.....	50
2.3. Останати активности	53
2. Профитабилност	57
2.1 Показатели за профитабилноста и ефикасноста на банкарскиот систем	57

2.2 Движење на каматните стапки и на каматниот распон	60
АНЕКСИ	62

Резиме

За разлика од надолните движења на банкарските активности во првиот квартал од 2017 година, во вториот квартал од годината нивните промени беа поповолни и позитивни. Така, вкупната актива се зголеми за 0,6%; депозитите, иако минимално, исто така квартално се зголемија, а растот беше најзабележителен кај кредитирањето. Растот на депозитите од нефинансиски субјекти пред сè е заради солидниот раст (7,9%) на денарските депозити по видување од домаќинствата, за разлика од корпоративните депозити кои се намалија. Побрзиот раст на денарските во споредба со девизните депозити на домаќинствата, којшто се забележува во вториот квартал од 2017 година (а продолжува и во третиот квартал) е сигнал за постепено враќање на денаризацијата на депозитите која речиси запре во вториот квартал од претходната година под влијание на домашните политички случувања во тој период. Средствата користени од матичните субјекти не претставуваат значаен извор на финансирање на активностите на домашните банки и покрај нивниот раст во вториот квартал. Во вториот квартал од 2017 година, банките искористија еден дел од ликвидните средства за позасилена кредитна активност. Така, кредитите на нефинансиските субјекти бележат раст (2,2%), најмногу како резултат на кредитите одобрени на долг рок на домаќинствата, но и на краток рок на нефинансиските друштва.

Квалитетот на кредитното портфолио забележа благо влошување во овој квартал. Вкупните нефункционални кредити на банкарскиот систем се зголемија за 8,1%, со што се зголеми и нивното учество во вкупните кредити (за 0,4 процентни поени) кое изнесува 6,8% (11,6% со изземање на ефектот од отписите¹). Зголемувањето на учеството на нефункционалните во вкупните кредити во целост беше концентрирано кај корпоративното кредитно портфолио, каде што ова учество се искачи до ниво од 10,6% (17,4% со изземање на ефектот од отписите), при квартален раст на нефункционалните кредити на нефинансиските друштва, од 10,9%. Учеството на нефункционалните во вкупните кредити на домаќинствата се задржа на исто ниво, од 2,5% (5% со изземање на ефектот од отписите), но не треба да се занемари континуираниот раст на нефункционалните кредити кон овој сектор во последните пет квартали. Покриеноста на нефункционалните кредити со сопствената исправка на вредност се одржа на високо ниво (76,9%), што при задоволителен обем и квалитет на сопствените средства на банките ги ограничува последиците од евентуална целосна ненаплатливост на овие кредити врз солвентните позиции на банките.

Ликвидноста на банкарскиот систем остана на задоволително ниво, отсликано преку релативно стабилното учество на ликвидните средства во вкупната актива и задоволителната поркиеност на краткорочните обврски и депозитите од домаќинства со ликвидните средства. Кварталното намалување на ликвидните средства на банките (-1,7%) беше поизразено кај ликвидните средства номинирани во денари, но подеднакво распределено меѓу поодделните финансиски инструменти што ги сочинуваат овие средства. Рочната трансформација на изворите на финансирање се засили во вториот квартал од 2017 година, особено кај обврските со договорна преостаната рочност до 30 дена, коишто

¹ Со измените на Одлуката за управување со кредитниот ризик од декември 2015 година („Службен весник на Република Македонија“ бр. 223/15), банките беа должни, во периодот 1.1.2016 - 30.6.2016 година да започнат да ги пренесуваат сите побарувања коишто се целосно резервирани подолго од две години на вонбилансната евиденција (да ги отпишуваат). По првично отпишаните позначителни износи на нефункционални кредити во вториот квартал од минатата година, ефектите од овие измени во регулативата при анализа на трендот на нефункционалните кредити постепено се исцрпуваат.

достигнаа ниво - двојно повисоко во споредба со средствата со иста договорна преостаната рочност. Наспроти тоа, банките, искусно, очекуваат високо ниво на стабилност на прибраните депозити и отсуство на позначителни одливи на обврските на краток рок.

Показателите за профитабилноста и ефикасноста на банкарскиот систем бележат натамошни подобрувања и се на солидно ниво. Сепак, добивката на банкарскиот систем во тековната година го забавува растот во споредба со истиот период од 2016 година. Во услови на ограничен простор за натамошно позначително намалување на каматните стапки на депозитите, придонесот на нето каматниот приход во зголемувањето на добивката е позначително намален во споредба со претходните години. Банките се обидуваат ова да го надополнат со повисоки нето-приходи од провизии, подобрена трошочна ефикасност (намалување на оперативните трошоци) и намалување на трошоците за исправка на вредност (пред сè, преку продажба на преземените средства врз основа на ненаплатените побарувања). Банките и натаму испорачуваат високи стапки на поврат на просечниот капитал и на просечната актива, од 12,7% и 1,4%, соодветно, што е особено значајно во процесот на интерно создавање капитал, во услови на речиси отсуство на докапитализации по пат на емисии на акции.

Показателите за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем се зголемија во вториот квартал од 2017 година, што е најмногу резултат на растот на капиталните позиции, пред сè заради задржувањето на добивката остварена во 2016 година. Во услови на натамошно стеснување на нето отворената девизна позиција на банките (два последователни квартала), кредитната активност со домаќинствата и нефинансиските друштва даде најголем придонес во растот на активата пондерирана според ризиците. Побрзиот раст на сопствените средства на банките во споредба со активата пондерирана според ризиците овозможи подобрување на стапката на адекватност на капиталот до ниво од 15,8% и зголемување на „слободниот“ капитал над минимум потребното ниво за покривање на ризиците и за одржување на потребниот заштитен слој на капиталот за зачувување на капиталот. Неодамна воведената обврска за одржување на заштитни слоеви на капиталот претставува дополнителен инструмент, особено за системски значајните банки, коишто почнувајќи од 30.9.2017 година се обврзани да исполнат половина од утврдениот заштитен слој на капиталот за системски значајни банки.

I. Структура на банкарскиот систем

1. Број на банки и сопственичка структура на банкарскиот систем

На 30.6.2017 година, бројот на банки во Република Македонија е непроменет во однос на претходниот квартал и изнесува петнаесет. И натаму, единаесет банки се во претежна странска сопственост, при што шест од нив се подружници на странски банки.

Табела бр. 1

Структура на поважните позиции од билансите, според претежната сопственост на банките (со состојба на 30.6.2017 година)

во милиони денари и во проценти

Тип на сопственост	Број на банки	Капитал и резерви		Актива		Кредити на нефинансиски сектор		Депозити од нефинансиски сектор		Вкупни приходи*		Финансиски резултат*	
		Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %
Банки во претежна сопственост на странски акционери	11	34.779	69,9%	309.119	70,3%	221.675	77,9%	221.450	69,6%	16.928	73,6%	5.651	86,2%
- подружници на странски банки	6	30.005	60,3%	253.849	57,7%	182.300	64,1%	183.752	57,7%	14.079	61,2%	5.327	81,3%
- Австрија	1	2.344	4,7%	17.062	3,9%	12.332	4,3%	10.772	3,4%	907	3,9%	131	2,0%
- Бугарија	1	1.202	2,4%	8.398	1,9%	5.604	2,0%	6.299	2,0%	378	1,6%	19	0,3%
- Грција	1	11.458	23,0%	85.533	19,4%	61.374	21,6%	66.792	21,0%	5.274	22,9%	2.332	35,6%
- Словенија	1	7.413	14,9%	69.613	15,8%	50.475	17,7%	55.050	17,3%	4.160	18,1%	1.973	30,1%
- Турција	1	4.612	9,3%	39.458	9,0%	26.512	9,3%	21.643	6,8%	1.698	7,4%	535	8,2%
- Франција	1	2.976	6,0%	33.785	7,7%	26.003	9,1%	23.197	7,3%	1.662	7,2%	337	5,1%
- останати банки во претежна странска сопственост	5	4.774	9,6%	55.269	12,6%	39.375	13,8%	37.698	11,8%	2.849	12,4%	324	4,9%
- Бугарија	2	1.824	3,7%	18.334	4,2%	12.106	4,3%	13.208	4,1%	921	4,0%	120	1,8%
- Германија	1	2.034	4,1%	21.388	4,9%	16.812	5,9%	13.363	4,2%	1.070	4,7%	236	3,6%
- Швајцарија	2	917	1,8%	15.547	3,5%	10.457	3,7%	11.127	3,5%	858	3,7%	-33	-0,5%
Банки во претежна сопственост на домашни акционери	4	14.994	30,1%	130.844	29,7%	62.890	22,1%	96.848	30,4%	6.072	26,4%	901	13,8%
- приватна сопственост	3	12.529	25,2%	117.123	26,6%	62.890	22,1%	96.848	30,4%	5.893	25,6%	811	12,4%
- државна сопственост	1	2.465	5,0%	13.721	3,1%	1	0,0%	0	0,0%	179	0,8%	90	1,4%
Вкупно:	15	49.773	100,0%	439.962	100,0%	284.565	100,0%	318.298	100,0%	23.000	100,0%	6.552	100,0%

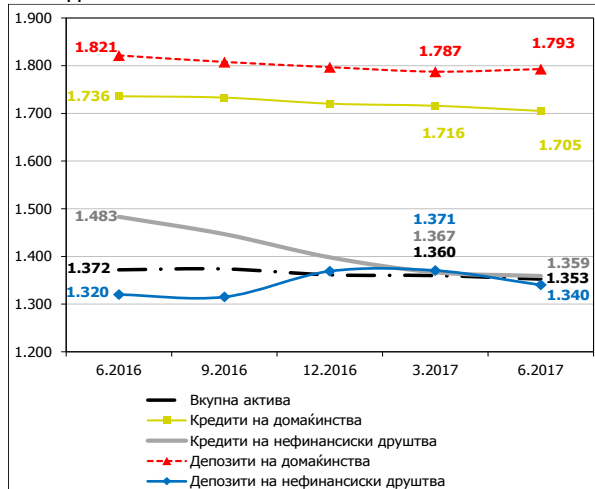
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Вкупните приходи и финансискиот резултат се пресметани за последните дванаесет месеци (30.6.2016-30.6.2017 година).

Банките во претежна странска сопственост преовладуваат во сите поважни позиции од билансите на банките, но особено се високи нивните пазарни учества кај кредитната активност (77,9%) и кај финансискиот резултат (86,2%). Исто така, овие банки имаат доминантно учество и во капиталот и резервите на банкарскиот систем (69,9%), и покрај намалувањето од 0,5 процентни поени во однос на првиот квартал од 2017 година. Учеството на странскиот капитал во вкупниот акционерски капитал на банкарскиот систем (74,8%), исто така, се намали во првата

Графикон бр. 1
Херфиндалов индекс*
во индексни поени

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

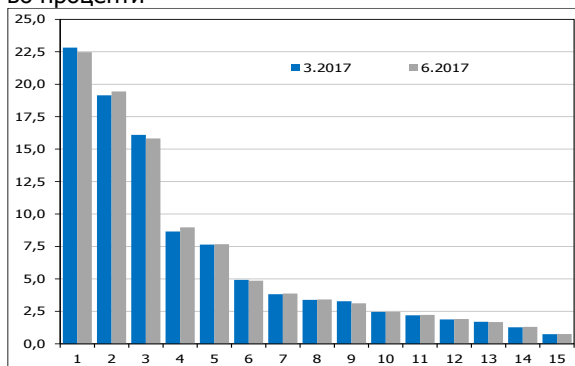
Табела бр. 2
Показатели за концентрацијата на поважните
позиции од билансите кај трите и петте
најголеми банки
во проценти

Позиција	30.06.2017		31.03.2017	
	CR3	CR5	CR3	CR5
Вкупна актива	57,7	74,4	58,1	74,3
Кредити на домаќинства	62,2	79,1	62,6	79,2
Кредити на нефинансиски друштва	53,1	73,3	54,0	73,6
Депозити на домаќинства	70,4	79,8	70,2	79,6
Депозити на нефинансиски друштва	51,1	77,3	52,3	77,9
Финансиски резултат*	75,1	88,4	73,1	86,2
Вкупни приходи*	62,2	76,8	61,4	75,7

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Вкупните приходи и финансискиот резултат се пресметани за последните дванаесет месеци (30.6.2016 - 30.6.2017 година).

Графикон бр. 2
Учеста на поединечните банки во
вкупната актива на банкарскиот систем
во проценти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

половина од 2017 година, но за скромни 0,2 процентни поени². Според земјата на потекло на претежниот странски акционер, се зголеми пазарното учество во вкупната актива на банките во претежна сопственост на акционери од Турција и Грција, за по 0,3 процентни поени, за сметка на пазарното учество на банката во претежна сопственост на акционер од Словенија.

Концентрацијата во банкарскиот систем не бележи позначителни промени во споредба со претходниот квартал и генерално, го продолжи трендот на намалување. Херфиндаловиот индекс³ се намалува кај сите анализирани категории на активности, со исклучок кај депозитите од домаќинства, каде што индексот благо се зголемува, но е во рамките на прифатливите вредности на индексот⁴. И показателите ЦР3 и ЦР5 покажуваат квартално зголемување на концентрацијата кај депозитите од домаќинства, но и кај вкупните приходи и финансискиот резултат на банките.

Во вториот квартал од 2017 година, разликите во обемот на активности (следени преку учеството во вкупната актива на банкарскиот систем) меѓу големите и малите банки во системот и натаму се високи. Распонот помеѓу банката со највисоко (22,5%) и банката со најниско (0,7%) учество се намали за 0,3 п.п. во овој квартал. Од друга страна, девет банки, заедно зафаќаат само една четвртина од вкупната актива на банкарскиот систем.

² Странските небанкарски финансиски институции го намалија учеството во акционерскиот капитал на една банка од групата големи банки за 1,4 п.п., за сметка на зголемувањето на учеството на домашните физички (за 1 п.п.) и на нефинансиските правни лица (за 0,3 п.п.). Помали промени во сопственичката структура се забележуваат уште кај четири банки.

³ Херфиндаловиот индекс се пресметува според формулата $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$, каде што S е учеството на секоја банка во

вкупниот износ на категоријата којашто се анализира (на пример: вкупна актива), а n е вкупниот број банки во системот.

⁴ Кога индексот се движи во интервал од 1.000 до 1.800 поени, нивото на концентрација се смета за прифатливо.

II. Ризици во банкарското работење

1. Кредитен ризик

Во вториот квартал од 2017 година, вкупните нефункционални кредити на банкарскиот систем се зголемија за 8,1%, запирајќи го трендот на нивното квартално намалување присутен во изминатиот едногодишен период. Значително влијание врз надолното движење на нивото на овие кредити имаа измените во регулативата на Народната банка⁵ за задолжителен отпис. Сепак, со оглед на се послабиот обем на месечните задолжителни отписи како и фактот дека најголемите отписи беа извршени во јуни 2016 година, ефектите од оваа мерка постепено се исцрпуваат. Учеството на нефункционалните во вкупните кредити на крајот на вториот квартал се зголеми за 0,4 процентни поени и изнесува 6,8% (11,6% со изземање на ефектот од отписите и идентичен раст за 0,4 п.п.). Ова влошување на квалитетот на кредитното портфолио е концентрирано кај корпоративните кредити, за што придонесе поизразениот раст на нефункционалните кредити во однос на растот на кредитната активност на банките кон овој сегмент од кредитниот пазар. Најголемиот дел од нефункционалните кредити произлегуваат од корпоративниот сектор. Сепак, забрзаниот раст на нефункционалните кредити на домаќинствата (присутен во последните десетина месеци), проследен со раст на пролонгираните кредити и на кредитите кај кои задоцнувањето е помеѓу 61 и 90 дена, укажува на потреба од повнимателно следење на ова портфолио.

Високата покриеност на нефункционалните кредити со издвоената исправка на вредноста, а особено задоволителниот обем и квалитет на сопствените средства на банките ги ограничува ризиците од евентуална целосна ненаплатливост на овие кредити за солвентноста на банките.

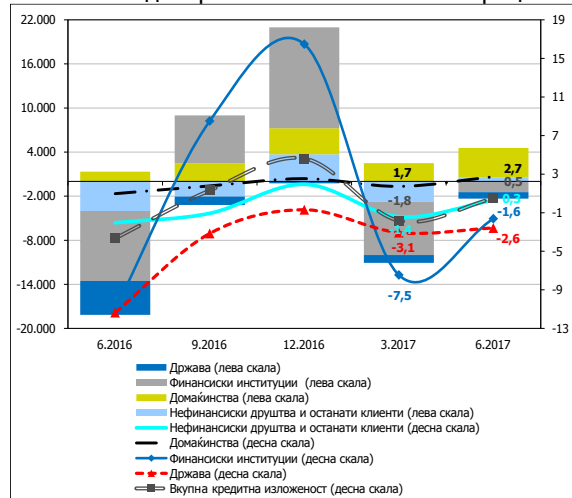
Успешноста на банките во оцената на кредитната способност на своите клиенти не само при одобрувањето туку и при последователното следење, е од исклучително значење за квалитетот на кредитните портфолија на банките односно за обемот и трендот на нефункционалните кредити.

Неодамна, Народната банка подготви предлог-стратегија за поттикнување на справувањето и подобрување на управувањето со нефункционалните кредити чиешто остварување бара координирани активности на повеќе институции во земјата, за промени и појаснувања во регулативата во доменот на извршувањето, процената, оданочувањето, отписите, надзорот, итн., како и активности за создавање услови за функционирање на пазар за нефункционални побарувања.

⁵ Одлука за изменување и дополнување на Одлуката за управување со кредитниот ризик („Службен весник на Република Македонија“ бр. 223/15), според која банките беа должни, во периодот 1.6 - 30.6.2016 година, да започнат да ги пренесуваат сите побарувања коишто се целосно резервирани подолго од две години на вонбилансна евиденција (да ги отпишуваат). И покрај отпишувањето, банките го задржуваат правото за наплата на овие побарувања. Најголемиот првичен отпис, врз оваа основа, беше извршен во јуни 2016 година.

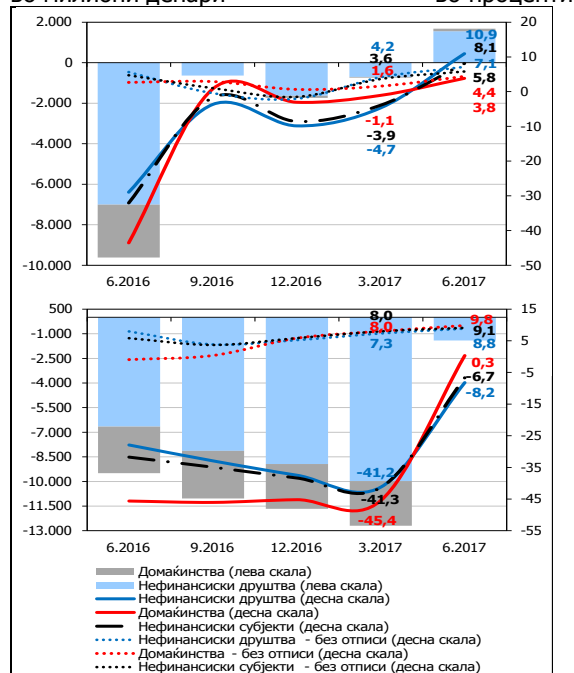

Графикон бр. 3
Квартален раст на кредитната изложеност според секторот во милиони денари

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 4
Квартална (горе) и годишна (долу) промена на нефункционалните кредити на нефинансиските субјекти и на одделните сектори во милиони денари

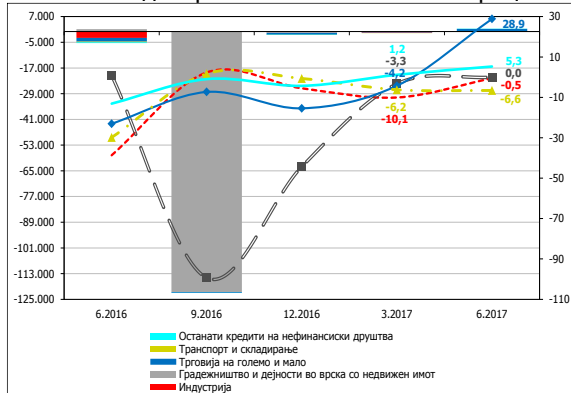
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во вториот квартал од 2017 година, **вкупната кредитна изложеност** на банкарскиот систем се зголеми за 0,5% (или за 2.218 милиони денари) и достигна 463.305 милиони денари. Во овој квартал банките им обезбедија позасилена кредитна поддршка на домаќинствата (раст на кредитната изложеност за 3.985 милиони денари, или за 2,7%), а во значително помала мера и на нефинансиските друштва (раст за 565 милиони денари, или за 0,3%). Падот на изложеноста кон финансиските институции (за 1.463 милиони денари, или 2,6%), најмногу како последица на намалените средства кај странски банки и намалените пласмани кај НБРМ, има соодветно влијание врз послабот раст на вкупната кредитна изложеност.

1.1 Остварување на кредитниот ризик во билансите на банките

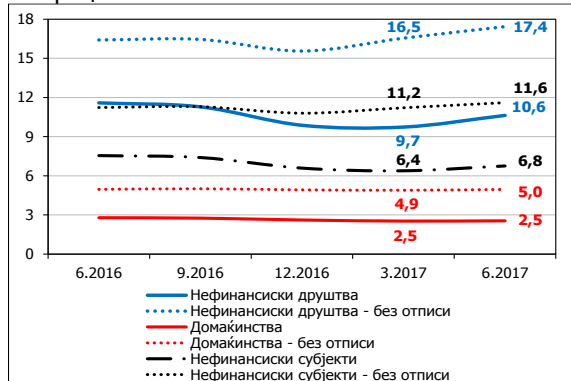
Вкупните нефункционални кредити на банкарскиот систем се зголемија за 8,1% во текот на вториот квартал од 2017 година, по нивното постојано квартално намалување во изминатиот едногодишен период. Воедно, ова претставува највисок раст на нефункционалните кредити во последните три години. Особено изразен квартален раст бележат нефункционалните кредити на нефинансиските друштва (10,9%), што последен пат беше регистрирано во вториот квартал од 2014 година (оттогаш нивното поместување беше со послаб нагорен тренд, сè до воведувањето на мерката за задолжителен отпис, откако почнаа да се намалуваат). Кај домаќинствата, кварталната стапка на раст на нефункционалните кредити изнесува 3,8%, што претставува највисок квартален раст во последните четири години. Овие движења сигнализираат извесно влошување на квалитетот на кредитирањето на нефинансиските лица особено имајќи предвид дека по првичниот „удар“ на извршените отписи во јуни 2016 година, понатамошните износи на извршените задолжителни отписи не се значајни. Апсолутниот износ на пораст на

Графикон бр. 5
Квартален раст на нефункционалните кредити според одделни дејности во милиони денари во проценти

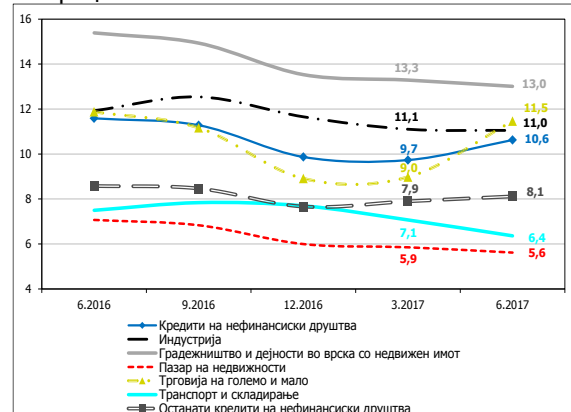
Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 6
Стапка на нефункционални кредити на нефинансиските субјекти во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 7
Стапка на нефункционални кредити на нефинансиските друштва, по одделни дејности во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

нефункционалните кредити во вториот квартал од 2017 година е повисок во споредба со вобичаениот просечен квартален раст на овие кредити (пресметан за периодот 1.1.2015 - 31.8.2017). Сепак, веќе на почетокот на третиот квартал од годината, нивниот раст повторно се враќа на вообичаените нивоа. Растот во вториот квартал се должи на влошените оперативни и деловни остварувања на неколку поголеми клиенти од дејностите „трговија на големо и мало“ и „информации и комуникации“, како и на зголемувањето на нефункционалните потрошувачки кредити.

Заклучно со крајот на вториот квартал од 2017 година сè уште е присутно влијанието на задолжителните отписи врз годишната динамика на нефункционалните кредити. Така, како последица на ефектот од отписите, нефункционалните кредити и натаму се намалуваат, но со измање на нивниот ефект, годишниот раст на нефункционалните кредити дури и забрзува и на крајот на вториот квартал од 2017 година изнесува 9,1% (8,0% на 31.3.2017 година). Ваквата динамика главно е определена од нефункционалните кредити на претпријатијата.

Извесно влошување на квалитетот на кредитното портфолио се согледува и преку учеството на нефункционалните кредити во вкупните кредити на нефинансиските субјекти, кое се зголеми за 0,4 процентни поени во вториот квартал од 2017 година и достигна 6,8%. Ова претставува прво квартално нагорно поместување на оваа стапка по воведувањето на регулаторните промени за задолжителните отписи. Без ефектот од отписите, ова учество изнесува 11,6%, и бележи идентичен квартален раст од 0,4 процентни поени.

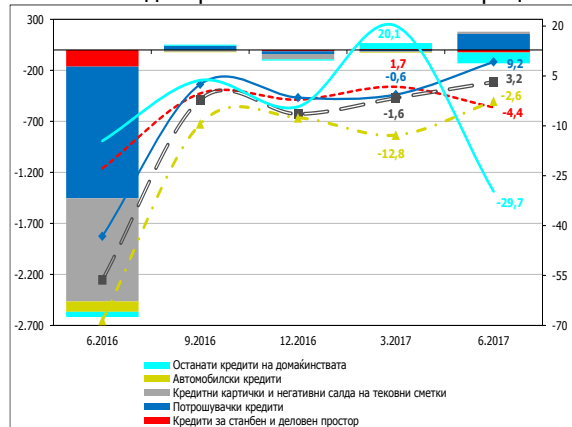
Кај нефинансиските друштва, стапката на нефункционалните кредити⁶ се зголеми за првпат во изминатиот едногодишен период и тоа за 0,9 процентни

⁶ Стапката на нефункционални кредити претставува учество на нефункционалните во вкупните кредити.

Графикон бр. 8

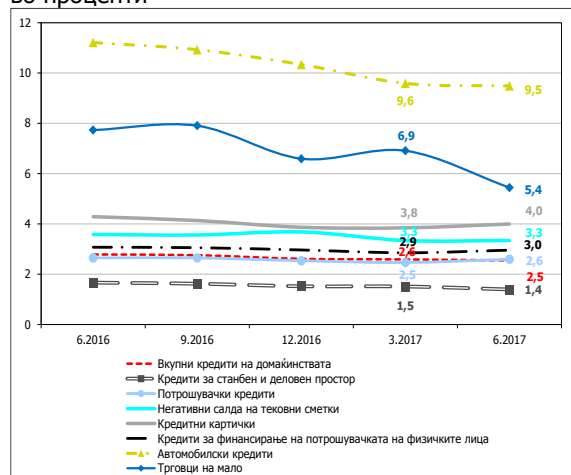
Квартална апсолутна и релативна промена на нефункционалните кредити на одделни кредитни производи на домаќинствата во милиони денари

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 9

Учество на нефункционалните кредити во вкупните кредити на домаќинствата, по одделни кредитни производи во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

поени, како резултат на речиси трикратно побрзиот квартален раст на нефункционалните кредити, во споредба со растот на вкупните кредити на нефинансиските друштва⁷. Така, на крајот на јуни стапката на нефункционалните кредити е двоцифрена и изнесува 10,6%.

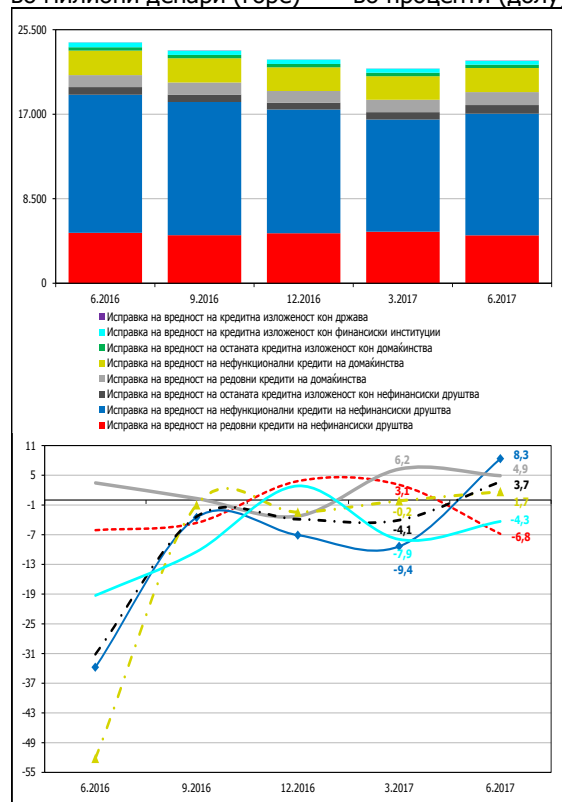
Според одделни дејности, стапката на нефункционалните кредити е највисока кај клиентите од дејностите „градежништво и дејности во врска со недвижен имот“, „трговија на големо и мало“ и „индустрија“. Сепак, оваа стапка бележи квартален пад кај овие дејности, со исклучок на „трговијата на големо и мало“⁸, каде што бележи влошување веќе втор последователен квартал, што произлегува од значително забрзаниот квартален раст на нефункционалните кредити (8,9%) во споредба со растот на вкупните кредити кон клиентите од оваа дејност (0,9%). При вакви поместувања, стапката на нефункционалните кредити на „трговијата на големо и мало“ на крајот на јуни достигна двоцифрена вредност и ја надмина стапката на нефункционалните кредити кај „индустријата“.

Стапката на нефункционалните кредити на домаќинствата е ниска, изнесува 2,5% и е непроменета во однос на претходниот квартал (генерално, оваа стапка подолг период е непроменета). Растот на нефункционалните кредити на домаќинствата кој е поизразен во последните десетина месеци не се одрази врз показателите за квалитетот на кредитите кон овој сектор (односно врз висината на стапката на нефункционалните кредити) исклучиво поради двократно повисоката стапка на кредитен раст кон овој сектор. **По одделни кредитни производи**, стапката на нефункционалните кредити бележи зголемување единствено кај „кредитните картички“, што во услови на раст

⁷ Доколку се из земе ефектот од отписите, оваа стапка изнесува 17,4%, што е идентично квартално зголемување (0,9 процентни поени), како и со ефектот од отписите.

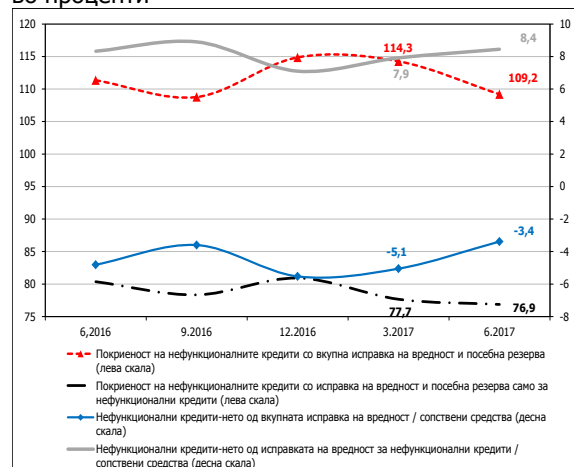
⁸ Кредитната изложеност кон клиентите од дејноста „трговија на големо и мало“ има највисоко учество во вкупната кредитна изложеност кон нефинансиските друштва (33,6%). Воедно, и нефункционалните кредити кон клиентите од оваа дејност имаат најголемо учество, од 36,2% во вкупните нефункционални кредити на нефинансиските друштва.

Графикон бр. 10
Структура (горе) и годишни стапки на промена (долу) на исправката на вредноста, според сектори во милиони денари (горе) во проценти (долу)

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 11
Покриеност на нефункционалните кредити и учество на нето нефункционалните кредити во сопствените средства на банките во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

на нефункционалните кредити (за 4,1%) произлегува од послабиот обем на новото кредитирање врз оваа основа во споредба со претходниот квартал.

1.2 Капацитет на банките за справување со евентуалните загуби од нефункционалните кредити

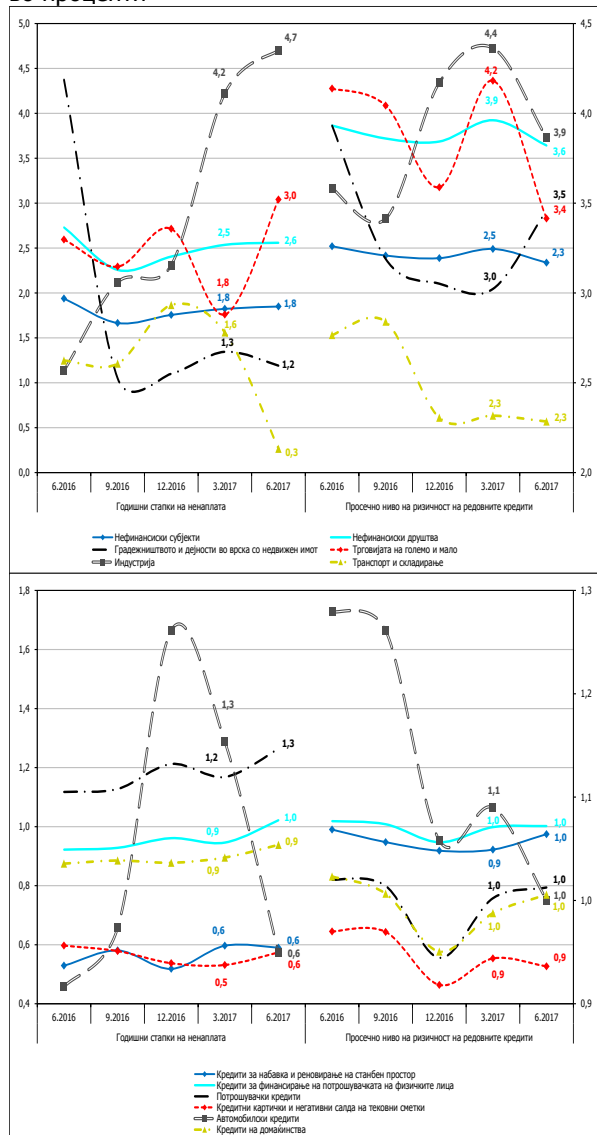
Во вториот квартал од 2017 година, исправката на вредноста за вкупното кредитно портфолио на банките се зголеми за 800 милиони денари, или за 3,7%. Растот на исправката на вредноста во најголем дел произлегува од исправката на вредноста за нефункционалните кредити на нефинансиските друштва.

Покриеноста на нефункционалните кредити со издвоената исправка на вредноста е висока, што од своја страна придонесува за подобра отпорност на банкарскиот систем на неочекуваните кредитни загуби. Ваквата покриеност на нефункционалните кредити ги ограничува негативните ефекти од евентуалната нивна целосна ненаплатливост врз сопствените средства на банкарскиот систем. Делот од нефункционалните кредити којшто не е резервиран апсорбира само 8,4% од сопствените средства на банкарскиот систем од кои би се покриле неочекуваните загуби при хипотетички екстреман настан за целосна ненаплатливост на овие кредити. При ваква екстремна претпоставка, стапката на адекватност на капиталот на банкарскиот систем би се намалила за само 1,3 процентни поени (речиси идентично како во претходниот квартал).

Графикон бр. 12

Годишни стапки на ненаплатливост на кредитната изложеност со редовен статус и просечно ниво на ризичност на редовните кредити, по одделни дејности (горе) и кредитни производи (долу) во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

1.3 Останати можни извори на остварување на кредитниот ризик

Во вториот квартал од 2017 година, **остварената годишна стапка на ненаплатливост** на кредитната изложеност со редовен статус⁹ изнесува 1,8% (март 2017: 1,8%) и е нешто пониска во споредба со просечното ниво на ризичност на редовните кредити на нефинансиските субјекти¹⁰ (2,3%), утврдено од страна на банките. Ова покажува дека банките се повнимателни и прават нешто повисока исправка на вредноста на редовните кредити во споредба со она што го сугерира остварената историска стапка на ненаплатливост овие побарувања, што од своја страна исто така придонесува за подобрата отпорност на банкарскиот систем.

По одделни дејности се забележуваат поинакви состојби и движења. Така, годишните стапки на ненаплатливост генерално бележат непроменлив тренд, со исклучок на влошувањето кај дејностите „трговија на големо и мало“ и „индустријата“, што произлегува од преминот во нефункционален статус на некои поголеми клиенти од трговијата на големо со прехранбени производи, текстилната индустрија и од преработувачката индустрија. Влошувањето на годишната стапка на ненаплатливост не доведе до повисока исправка на вредноста за редовните кредити од овие дејности, туку кон нејзино намалување, што упатува на послаби согледувања на банките за остварување на кредитниот ризик од кредитите кон овие две дејности¹¹.

Кај домаќинствата, вкупно и по одделни кредитни производи годишните стапки на ненаплатливост генерално бележат непроменлив тренд.

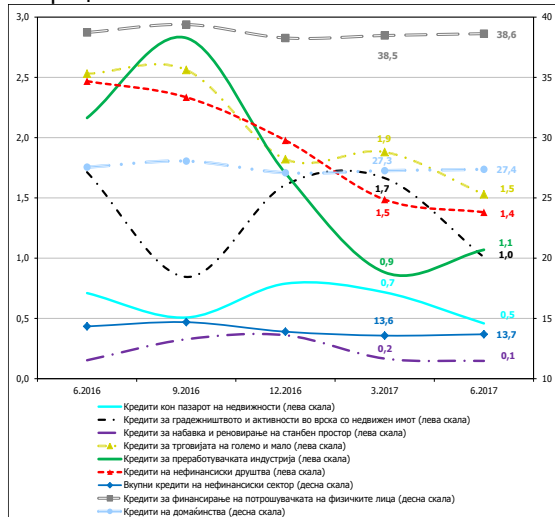
⁹ Годишната стапка на ненаплатливост на кредитната изложеност се пресметува како процент од кредитните изложености со редовен статус коишто за период од една година добиле нефункционален статус.

¹⁰ Пресметано како сооднос меѓу исправката на вредноста за редовните кредити и бруто-износот на редовните кредити.

¹¹ Овие две дејности зафаќаат 58,2% од кредитите одобрени на нефинансиски друштва и 62,2% од нефункционалните кредити.

Графикон бр. 13

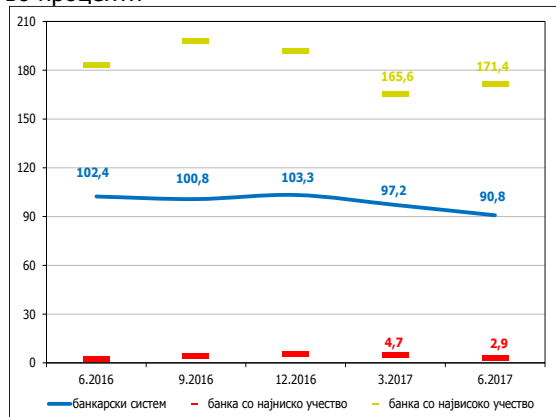
Учество на необезбедените редовни кредити во вкупните редовни кредити, по одделни дејности и кредитни производи во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 14

Учество на 10-те најголеми изложености кон нефинансиските субјекти во сопствените средства на банките во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Покрај соодветната покриеност на редовните кредити со издвоената исправка на вредноста, традиционално е **висок и обемот на кредитите за кои е воспоставено обезбедување** (85,9% од вкупните редовни кредити на нефинансиските субјекти). Тоа го „ублажува“ нивото на кредитен ризик преземен од банките и воедно може да служи како секундарен извор за наплата. Овие два фактора се од исклучително значење имајќи ги предвид другите аспекти на кредитното портфолио на банките кои можат да ги зголемат кредитните загуби над очекувањата на банките, особено при неповолни деловни услови (овие аспекти се обработени во текстот кој следи).

Загубите поради остварување на кредитниот ризик може да бидат над очекувањата на банките поради **релативно високата концентрација на кредитните портфолија на одделните банки** (по поединечни клиенти, според припадноста кон одделни дејности и сл.). На крајот на вториот квартал од 2017 година, **десетте најголеми изложености на банките кон нефинансиските субјекти зафаќаат значителен дел (90,8%) од сопствените средства на банките**. По одделна банка, овој показател се движи во интервал од 2,9% до 171,4%. На агрегатно ниво, овие изложености имаат ниска ризичност (претежно во категориите на ризик „А“ и „Б“), но сепак, во структурата на најголемите изложености кај некои банки се забележуваат и изложености со повисока ризичност.

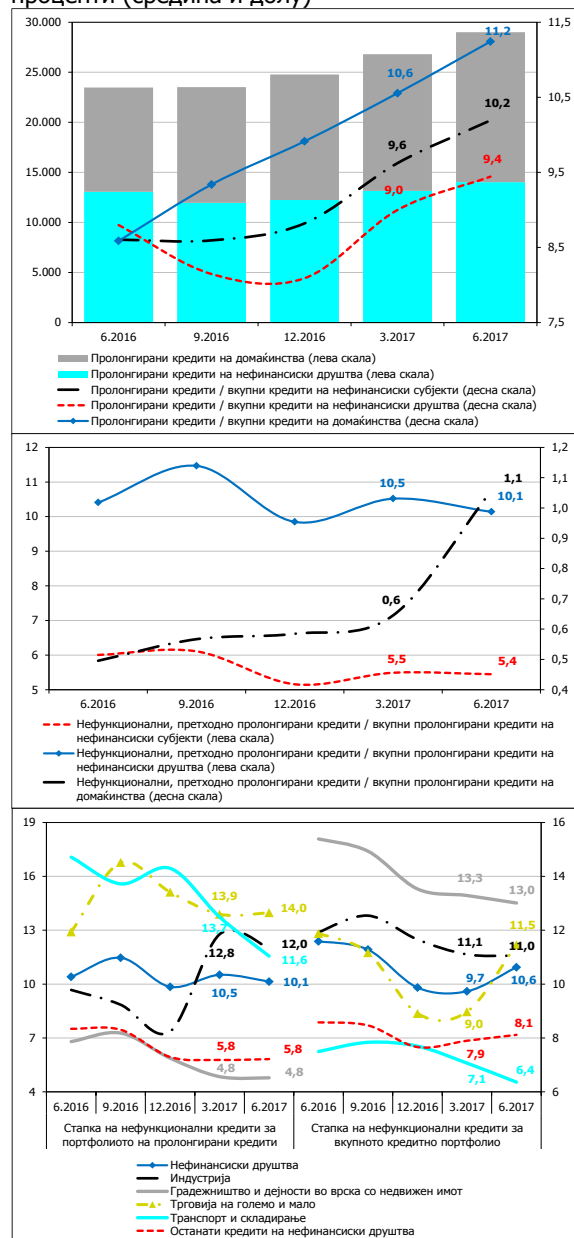
Пролонгираните кредити¹² претставуваат 10,2% од вкупните кредити на нефинансиските субјекти. Ова учество е на слично ниво и кај двата сегмента од нефинансискиот сектор (9,4% кај нефинансиските друштва и 11,2% кај домаќинствата). Особено е изразен растот на учеството на пролонгираните кредити на домаќинствата во изминатиот едногодишен

¹² Според регулативата, продолжувањето на рочноста на кредитите не е последица на влошена финансиска состојба на клиентите.

Графикон бр. 15

Показатели за пролонгираните кредити, вкупно (горе) и нефункционални, според сектори (средина) и дејности (долу) во милиони денари и во проценти (горе), во проценти (средина и долу)

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

период, но квалитетот на овие пролонгирани кредити е исклучително добар¹³. Стапката на нефункционалните кредити на нефинансиските друштва коишто претходно биле пролонгирани¹⁴ (10,1%) бележи намалување (за 0,4 процентни поени), наспроти вкупното кредитно портфолио на нефинансиските друштва каде што оваа стапка се зголеми. Стапката на нефункционалните кредити коишто претходно биле пролонгирани ја надминува висината на овој показател за вкупното кредитно портфолио, кај дејностите „трговија на големо и мало“ (14,0%), „индустрија“ (12,0%) и „транспорт и складирање“ (11,6%)¹⁵. Кај домаќинствата, стапката на нефункционалните кредити коишто претходно биле пролонгирани се зголеми на 1,1% (за 0,4 процентни поени), како последица на зголемувањето на оваа стапка кај потрошувачките кредити.

Побарувањата на банките кај кои периодот на задоцнување во отплатата на главницата е помеѓу 61 и 90 дена, претставуваат потенцијален извор на остварување на кредитниот ризик во случај на нивно задоцнување подолго од 90 дена, како еден од основните критериуми за стекнување нефункционален статус. Износот на ваквите достасани кредити се зголеми во вториот квартал од 2017 година, за 10,5% или за 229 милиони денари, што произлегува од влошувањето на квалитетот на побарувањата од домаќинствата, врз основа на потрошувачки кредити и кредитни картички. Под претпоставка дека ниту еден од достасаните кредити помеѓу 61 и 90 дена нема да се наплати во наредниот месец, 0,9% од вкупните редовни кредити (со состојба на 30.6.2017 година) би преминале во нефункционални. Со тоа, само врз оваа основа вкупните нефункционални кредити би пораснале за 2.408 милиони денари, или за 12,5%. Сепак, обемот на овие

¹³ Мерено преку учеството на нефункционалните кредити коишто претходно биле пролонгирани во вкупните пролонгирани кредити на домаќинствата (1,1% на 30.6.2017 година) и просечното ниво на ризичност на редовните пролонгирани кредити на домаќинствата (0,3% на 30.6.2017 година).

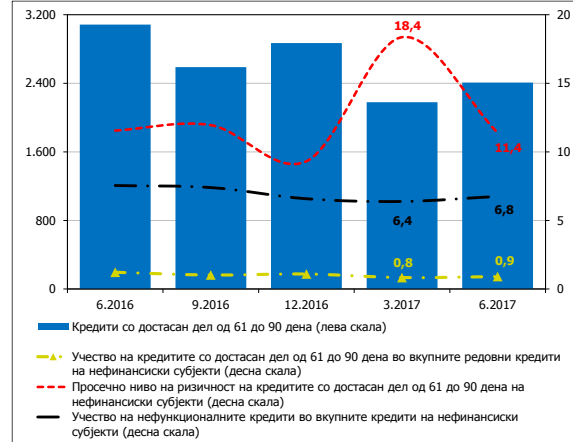
¹⁴ Оваа стапка го покажува учеството на нефункционалните кредити на нефинансиските друштва коишто претходно биле пролонгирани во вкупните пролонгирани кредити.

¹⁵ Стапките се однесуваат на состојбата на овие кредити на 30.6.2017 година.

Графикон бр. 16

Динамика и просечно ниво на ризичност на кредитите со достасан дел во отплатата на главницата помеѓу 61 и 90 дена во милиони денари во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

кредити е мал и нивното просечно ниво на ризичност покажува умерен кредитен ризик (11,4%). Исто така, следниот месец (во јули), само 1,7% од достасаните кредити помеѓу 61 и 90 дена добиле нефункционален статус во следниот месец, што покажува солидна наплата на достасаниот дел од 61 до 90 дена.

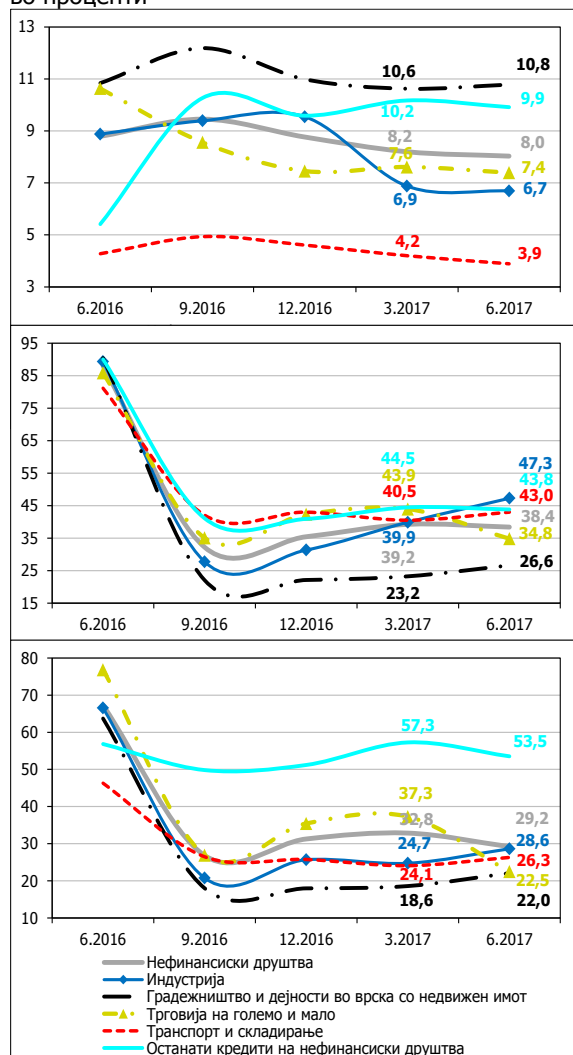
Движењето на реструктурираните редовни кредити претставува значаен сигнал за остварувањето на кредитниот ризик. Овие кредити би добиле нефункционален статус доколку банките не им ги промениле кредитните услови (реструктурирањето на побарувањата се врши кај клиентите коишто се соочуваат со финансиски потешкотии). Тие во вториот квартал од 2017 година се намалија за 2,5% (или за 126 милиони денари). Надолното поместување на редовните реструктурирани кредити беше концентрирано кај сегментот на нефинансиски друштва (коишто воедно преовладуваат во портфолиото на реструктурирани кредити) и изнесуваше 3,0% (или за 140 милиони денари). Од аспект на одделните дејности, најголемо намалување на редовните реструктурирани кредити од 22,4%, или 367 милиони денари има кај дејноста „трговија на големо и мало“, што при истовремено зголемување на нефункционалните реструктурирани кредити кај оваа дејност од 14,0%, или 292 милиона денари, упатува на делумен пренос во нефункционален статус, а остатокот се поврзува со наплата на дел од редовните реструктурирани кредити. Намалување кај редовните реструктурирани кредити се забележува и кај останатите дејности, но претежно кај оние со помали учества во вкупната кредитна изложеност на банкарскиот систем („образование“, „административни и помошни услужни дејности“, „објекти за сместување и сервисни дејности со храна“ и „земјоделство, шумарство и рибарство“).

Под претпоставка дека реструктурирањето на редовните кредити било неуспешно и овие кредити добиле

Графикон бр. 17

Учество на реструктурираните кредити во вкупните кредити (горе) и на реструктурираните редовни кредити во вкупните реструктурирани кредити (средина) и во вкупните нефункционални кредити (долу), по дејности во проценти

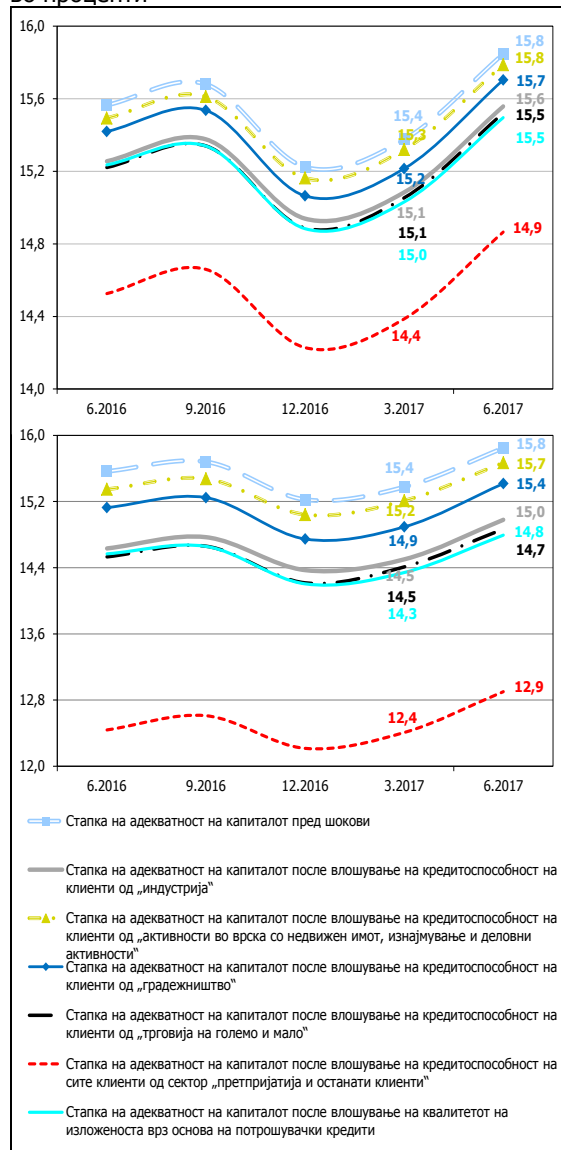
Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

нефункционален статус, стапката на нефункционалните кредити на нефинансискиот сектор на крајот на вториот квартал од 2017 година би била повисока за 1,7 процентни поени. Притоа, кај нефинансиските друштва оваа стапка би била повисока за 3,1 процентен поен, што ја потврдува поголемата ризичност на кредитите на корпоративниот сектор¹⁶.

¹⁶ По одделни дејности, зголемувањето на стапката на нефункционални кредити, при претпоставена неуспешност на спроведено реструктурирање, изнесува 3,2 процентни поена („индустија“), 2,9 процентни поени („градежништво и дејности во врска со недвижен имот“) и 2,6 процентни поени („трговија на големо и мало“).

Графикон бр. 18

Стапка на адекватност на капиталот по одделни дејности и кредитни производи, по првата (горе) и втората (долу) симулација за двата сектора заедно во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

1.4 Стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на зголемување на кредитниот ризик

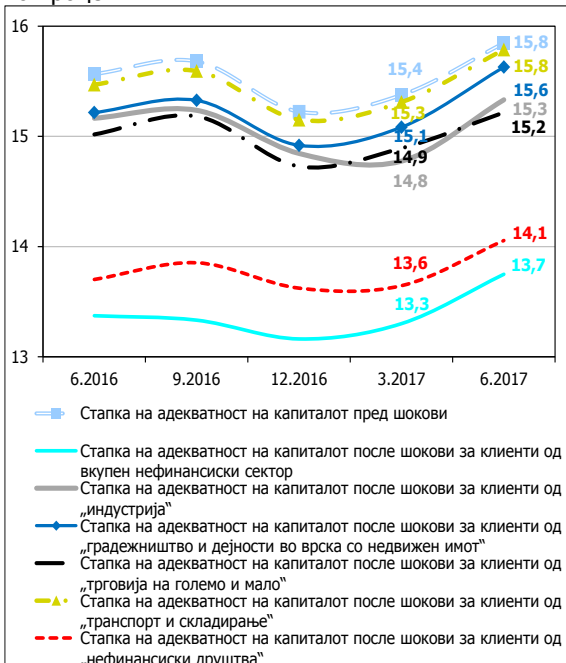
Стрес-тестирањата коишто се спроведуваат на редовна, квартална основа имаат за цел да ја испитаат чувствителноста на банкарскиот систем на влошување на квалитетот на одделните сегменти од кредитното портфолио. Тие се состојат од симулации на хипотетичко преминување на 10% (прва симулација) и 30% (втора симулација) од кредитната изложеност на нефинансиските друштва (по дејности), на домаќинствата (по кредитни производи) и на двата сектора заедно, од постојните, кон двете следни категории со повисока ризичност. Резултатите од симулациите ја потврдуваат отпорноста на банкарскиот систем на симулираните шокови и бележат подобрување во споредба со претходниот квартал. Ова се должи на повисоката адекватност на капиталот на банкарскиот систем пред изведувањето на симулациите, но и на помалку изразената чувствителност на некои банки на претпоставените шокови. Притоа, адекватноста на капиталот на банкарскиот систем не се намалува под 8% при ниту една од симулациите, иако кај поединечни банки се воочува хипотетичка потреба за докапитализација, но само при симулираните шокови од втората екстремна симулација (и тоа само кај една банка). Најголем ефект врз стапката на адекватност на капиталот има при симулираното влошување на кредитоспособноста на клиентите од дејностите „индустрија“ и „трговија на големо и мало“, како и кај изложеноста врз основа на потрошувачки кредити.

Отпорноста на банкарскиот систем се испитува и преку спроведување симулација која е комбинација од три хипотетички симулации на влошување на квалитетот на кредитното портфолио на нефинансиските субјекти. Имено, се претпоставува дека (1) сите нефункционални кредити на нефинансиските субјекти се целосно ненаплатливи, (2) вкупната

Графикон бр. 19

Стапка на адекватност на капиталот пред и по трите комбинирани шокови, по одделни дејности на нефинансиските друштва во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

редовна реструктурирана изложеност добива нефункционален статус и (3) банките спроведуваат нови реструктурирања на редовниот дел од кредитното портфолио коишто според обемот соодветствуваат со износот на реструктурираните изложености коишто добиле нефункционален статус. При оваа комбинирана екстремна симулација, стапката на адекватност на капиталот на банкарскиот систем се намалува за 2,1 процентен поен (исто како и во претходниот квартал). И при оваа симулација, најголемо намалување на стапката на адекватност на капиталот се забележува при претпоставеното влошување на кредитоспособноста на клиентите од дејностите „индустрија“ и „трговија на големо и мало“, што ја потврдува исклучително високата сензитивност на квалитетот на кредитното портфолио при влошување на остварувањата на клиентите од овие дејности.

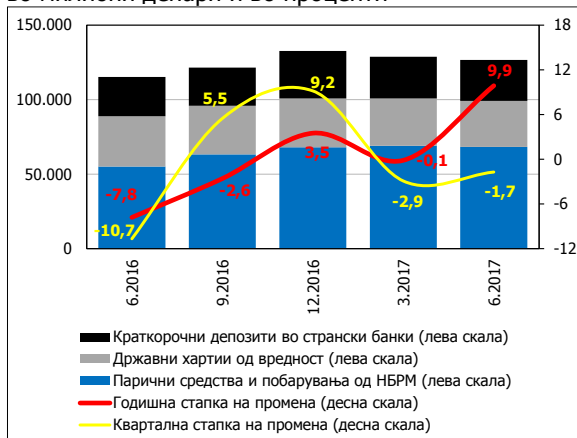
2. Ликвидносен ризик

Во вториот квартал од 2017 година, ликвидноста на банкарскиот систем, како еден од основните фактори за неговата стабилност и отпорност на шокови, се задржа на задоволително ниво. Во вториот квартал од 2017 година, банките искористија еден дел од ликвидните средства за позасилена кредитна активност. Малиот квартален пад на ликвидните средства предизвика одредено влошување на показателите за ликвидноста, кое беше малку поизразено кај показателите за денарската ликвидност, но тие и натаму се на задоволително ниво. Поместувањата во структурата на средствата според нивната преостаната рочност беа во насока на намалување на средствата и зголемување на обврските со помала преостаната рочност. Симулациите за комбинирани ликвидносни шокови потврдуваат дека обемот на ликвидните средства со кои располага македонскиот банкарски систем овозможува соодветно управување со ликвидносниот ризик и задоволителна отпорност на претпоставените екстремни ликвидносни шокови (одливи).

2.1 Динамика и состав на ликвидните средства

Ликвидните средства¹⁷ на ниво на банкарскиот систем на крајот од вториот квартал на 2017 година изнесуваат 126.577 милиони денари, и споредено со крајот на првиот квартал од 2017 година, бележат благ пад од 1,7%, или за 2.213 милиони денари. Кварталното намалување на ликвидните средства на банките, беше подеднакво распределено меѓу одделните финансиски инструменти што ги сочинуваат ликвидните средства - коресподентните сметки и краткорочните депозити пласирани во странски банки, државните хартии од вредност и паричните средства и побарувањата од Народната банка. Во вториот квартал од 2017 година, банките искористија еден дел од ликвидните средства за позасилена кредитна активност (при раст на кредитната поддршка и на населението и на корпоративниот сектор), по падот на кредитите во претходното тримесечје.

Графикон бр. 20
Ликвидни средства, структура и раст
во милиони денари и во проценти

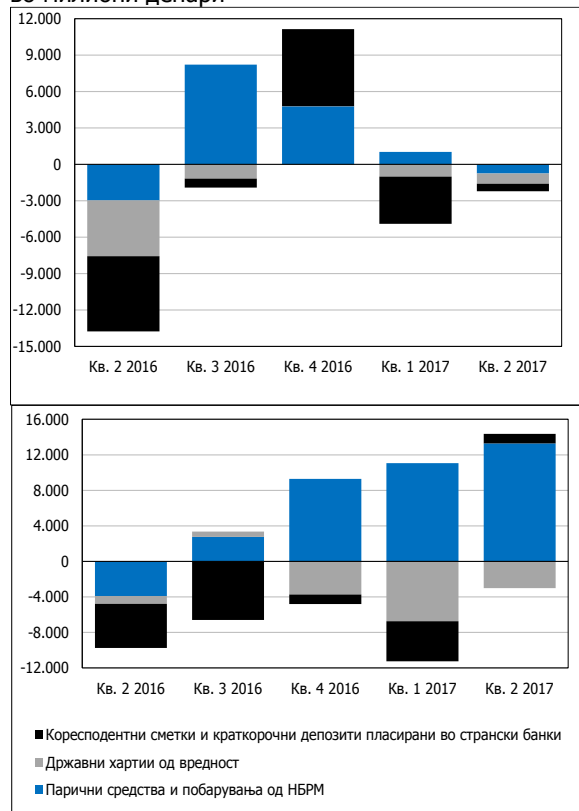

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

¹⁷ Ликвидните средства ги опфаќаат: 1) паричните средства и побарувањата од Народната банка, каде што се вклучени ефективните парични средства, паричните средства на сметките на банките во Народната банка, девизните депозити и расположливите депозити кај Народната банка и благајничките записи; 2) краткорочните депозити кај странски банки, вклучително и средствата на банките на нивните коресподентните сметки во странство и 3) сметководствената вредност на пласманите во хартии од вредност издадени од централни влади, т.е. државни хартии од вредност издадени од Република Македонија и издадени од странски држави. За потребите на анализата на ликвидносниот ризик, средствата и обврските во денари со девизна клаузула се сметаат како денарски.

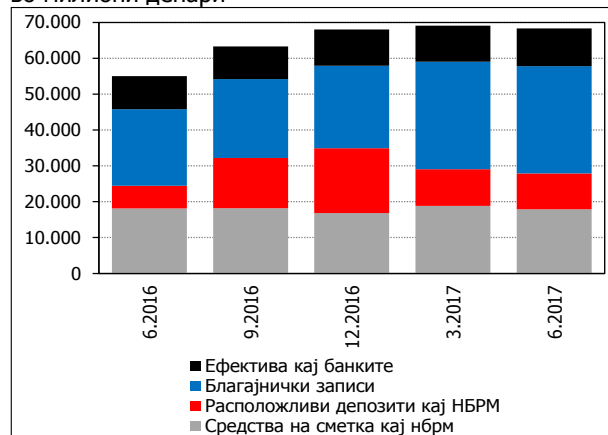

Графикон бр. 21
Квартална (горе) и годишна (долу)
апсолутна промена на ликвидните
средства по одделни компоненти
во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 22
Структура на паричните средства и
побарувањата на банките од Народната банка,
по одделни инструменти
во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Паричните средства и побарувањата на банките од Народната банка и натаму имаат највисоко учество во ликвидните средства на банките (од 54%) и покрај нивното квартално намалување (за 1,1%). Во нивни рамки, вложувањата на банките во благајничките записи¹⁸ на Народната банка имаат најголемо учество, по што следуваат средствата на банките чувани на сметки и вложени во депозити кај Народната банка. Притоа, кварталниот пад на паричните средства и побарувањата на банките од Народната банка во второто тримесечје од 2017 година во целост се должи на намалените средства на банките на денарската сметка кај Народната банка и исплатата на достасаните девизни депозити од Народната банка¹⁹, додека нивните вложувања во расположливите депозити²⁰ пораснаа.

Следствено на помалата понуда на државни хартии од вредност²¹, и вложувањата

¹⁸ Средствата на банките пласирани во благајнички записи во вториот квартал од 2017 година останаа непроменети, во споредба со претходниот квартал од годината, при непроменета каматна стапка (3,25%) и непроменет понуден износ.

¹⁹ Од октомври 2016 година, Народната банка престана да одржува аукции на девизните депозити.

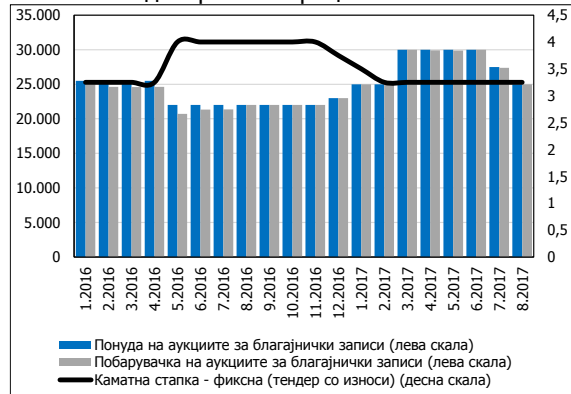
²⁰ Каматните стапки на овие депозити во вториот квартал од 2017 година останаа непроменети и изнесуваа 0,25% за депозитите преку ноќ и 0,5% за депозитите со рочност од седум дена.

²¹ Нето издадениот износ на државни хартии од вредност, добиен како разлика меѓу остварениот износ на аукциите на државни хартии од вредност за определен временски период и износот на државни хартии од вредност што достасува во истиот временски период, е негативен во вториот квартал од 2017 година.

Графикон бр. 23

Понуда и побарувачка и каматна стапка на аукциите на благајнички записи на Народната банка во милиони денари и во проценти

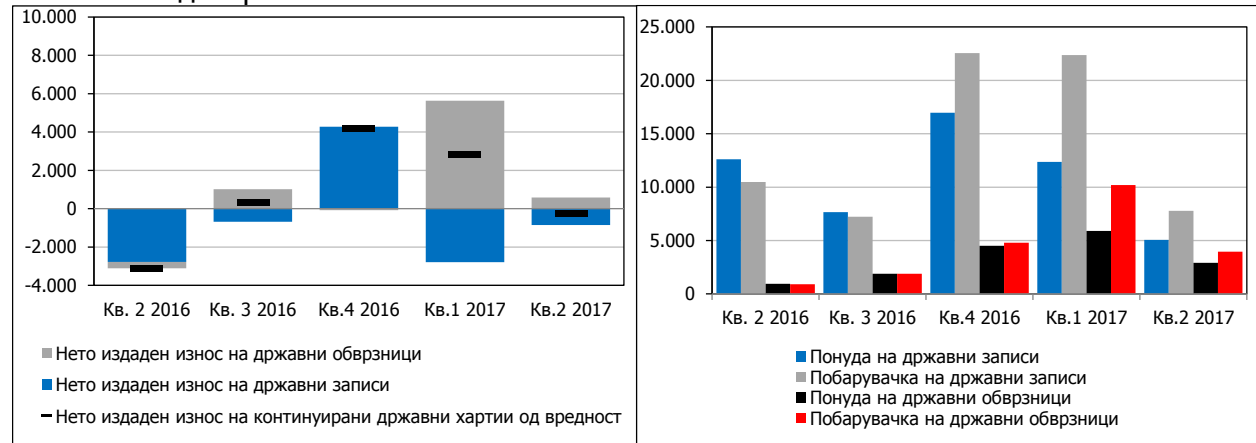

Извор: Народната банка.

на банките во домашни државни хартии од вредност, забележаа квартален пад од 3,1% (според нивната номинална вредност), кој во целост беше определен од намалувањето на пласманите во државни записи (за 966 милиони денари, или за 4,8%), додека вложувањата во домашни државни обврзници минимално пораснаа (за 11 милиони денари, или 0,1%). Со тоа, учеството на банките во издадените континуирани²² државни хартии од вредност, на крајот на јуни се сведе на 35,9% (намалување за 1,3 и 6,1 процентен поен на квартална и годишна основа, соодветно). Нивното учество беше надминато од учеството на пензиските фондови. Сепак, карактеристиките на овие финансиски инструменти²³ од аспект на нивната ликвидност, но и на нивниот принос, како и скромната понуда на други алтернативи за пласирање на ликвидните средства, ги прават атрактивни за домашните банки. Оттука, вложувањата во овие финансиски инструменти

Графикон бр. 24

Нето издаден износ (лево) и понуда и побарувачка (десно) на домашните државни хартии од вредност во милиони денари

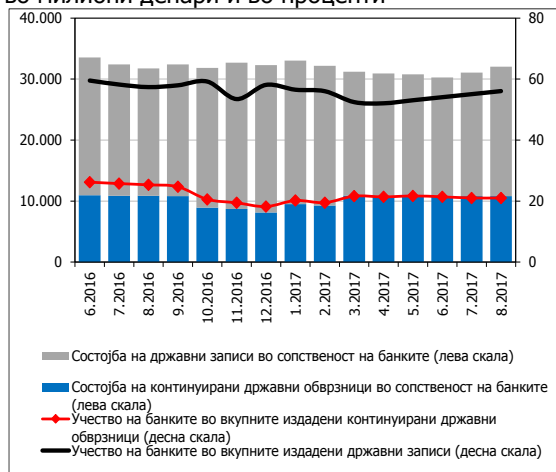
Извор: Министерство за финансии и Народната банка.

²² Како континуирани државни хартии од вредност се сметаат државните записи и државните обврзници издадени на домашниот финансиски пазар, а не се вклучуваат структурните хартии од вредност, т.е. обврзниците за денационализација.

²³ Согласно со Листата на хартии од вредност за спроведување монетарни операции („Службен весник на Република Македонија“ бр. 154/14), државните хартии од вредност можат да се користат како инструмент за обезбедување при спроведување на монетарните операции од страна на Народната банка, што им дава можност да бидат користени во оперативното управување со ликвидноста. Воедно, согласно со точка 47 од Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 47/12, 50/13, 71/14, 223/15 и 218/16), за побарувањата на банките од централната влада на Република Македонија при пресметката на активата пондерирани според кредитниот ризик, се применува пондер на ризичност од 0%, односно за нив банките немаат потреба да пресметуваат капитал потребен за покривање на кредитниот ризик.

Графикон бр. 25
Вложувањата на банките во домашни државни хартии од вредност во милиони денари и во проценти

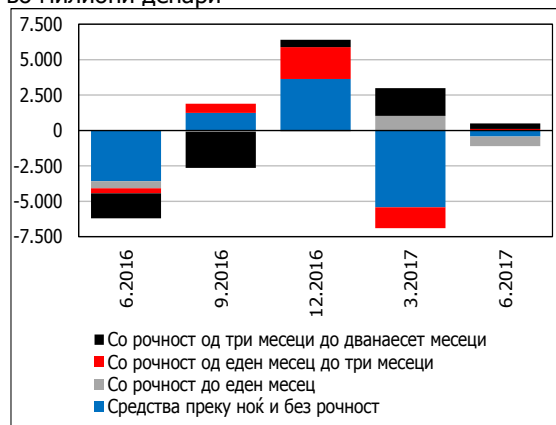
Извор: Министерство за финансии и Народната банка, врз основа на податоците доставени од банките.

Забелешка: Структурата на вложувањата во државни хартии од вредност е прикажана според нивната номинална вредност.

имаат важно место во структурата на ликвидните средства на банките, со учество од 24,3% на крајот од вториот квартал на 2017 година.

Во структурата на државните хартии од вредност во сопственост на банките, и понатаму поизразено е учеството на државните записи (со учество од околу две третини), во споредба со државните обврзници, што укажува на посилната склоност на банките за вложување во државни хартии од вредност со помала договорна рочност, но и на ниското ниво на ликвидност на секундарниот пазар на државни хартии од вредност. Државните обврзници што се во сопственост на банките главно ги сочинуваат континуираните државни обврзници издадени од Република Македонија, при што половина од нив се двегодишните обврзници. Вложувањата во државни обврзници издадени од странски држави имаат скромно учество од околу 2% во вкупното портфолио на државни хартии од вредност на банките, што се должи, меѓу другото, и на негативните приноси на меѓународните финансиски пазари.

Графикон бр. 26
Квартална промена на краткорочните средства кај странски банки во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

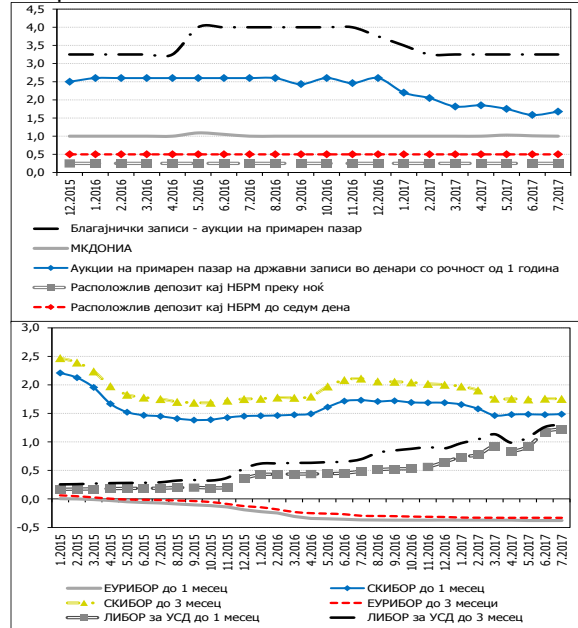
Најзначајната девизна компонента на ликвидните средства на банките²⁴ се средствата пласирани во странски банки со договорна рочност помала од една година. Во вториот квартал од 2017 година овие средства продолжија да се намалуваат, но со значително побавно темпо (за 615,5 милиони денари, или за 2,2%), споредено со претходниот квартал од 2017 година. И покрај намалувањето, учеството на овие средства во вкупната ликвидна актива се задржа стабилно (22%), што овозможува нивно користење како за оперативни цели, така и за потребите на управувањето со ликвидносниот и валутниот ризик. Најголемиот дел од краткорочните средства кај странски банки се пласирани преку ноќ, односно се наоѓаат на кореспондентните

²⁴ Девизните ликвидни средства ги сочинуваат краткорочните депозити кај странски банки, вклучително и средствата на кореспондентните сметки, вложувањата во странски државни хартии од вредност, девизната ефектива и пласманите во девизни депозити кај Народната банка.

Графикон бр. 27

Основни домашни каматни стапки (горе) и основни меѓубанкарски каматни стапки (долу) СКИБОР, ЕУРИБОР и ЛИБОР за САД-долар

во проценти

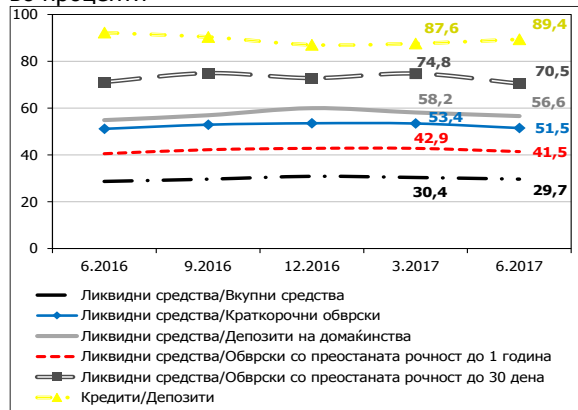

Извор: Народната банка и интернет-страницата на Европскиот институт за пазарот на пари за Еурибор и интернет-страницата на Банката на федералните резерви од Сент Луис (т.н. ФРЕД) за ЛИБОР за американските долари.

Графикон бр. 28

Показатели за ликвидноста на банкарскиот систем

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

По одделни банки, на 30 јуни 2017 година, учеството на ликвидните во вкупните средства е помеѓу 15,3% и 44,2%, со медијана од 26,4% (март 2017: помеѓу 16,8% и 43,6%). Покриеноста на краткорочните обврски со ликвидни средства е помеѓу 33,4% и 89,4%, со медијана од 52% (март 2017: помеѓу 34,6% и 85,5%), а покриеноста на обврските со преостаната договорна рочност до 30 дена меѓу 37,9% и 227,2% со медијана од 68,8% (март 2017: помеѓу 38,4% и 195,3%).

сметки на домашните банки во странство кои носат ниски, па дури и негативни приноси.

Во текот на вториот квартал од 2017 година, каматните стапки на домашниот меѓубанкарски пазар (СКИБОР и МКДОНИА) се задржаа на релативно стабилно ниво, што соодветствува со непроменетата поставеност на монетарната политика на Народната банка во овој период од годината²⁵. Како последица на тоа, каматниот распон меѓу основните каматни стапки (на ЕЦБ и на НБРМ) и меѓу пазарните индикативни каматни стапки (во РМ и во еврозоната), исто така, останаа релативно стабилни.

Каматните стапки на меѓубанкарските пазари во еврозоната останаа исклучително ниски, па за некои рочности дури и негативни, што соодветствува со непроменетата поставеност на монетарната политика на ЕЦБ и во вториот квартал од годината. Спротивно на тоа, по одлуката на ФЕД за зголемување на основната каматна стапка во јуни 2017 година (за 25 базични поени), меѓубанкарската каматна стапка ЛИБОР за американски долари забележа извесен раст.

2.2 Показатели за ликвидноста

Во вториот квартал од 2017 година, **показателите за ликвидноста²⁶ на банкарскиот систем** бележат мало влошување со оглед на намалениот обем на ликвидните средства на банките во овој период од годината. Сепак, вредностите на овие показатели се на задоволително ниво и не отстапуваат од нивната вообичаена висина. Притоа, најголемо намалување бележи показателот за покриеноста на обврските со преостаната рочност до 30 дена со ликвидните средства, главно заради позначителното зголемување на овие обврски, при едновремен

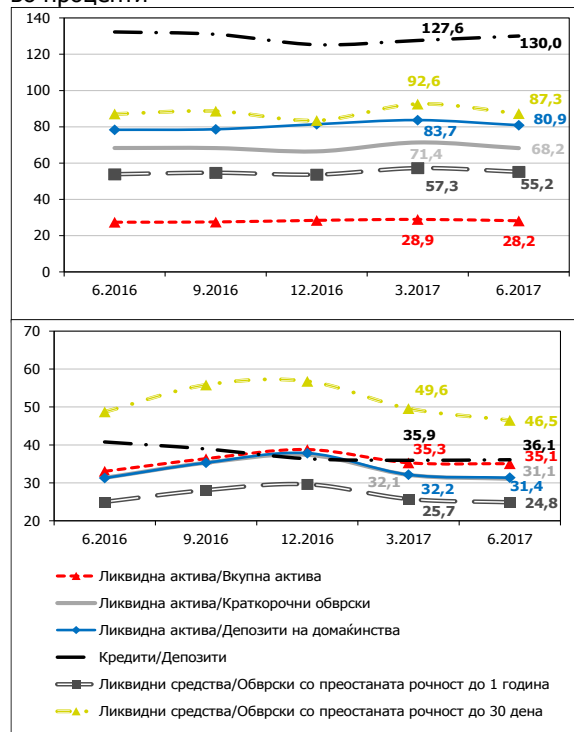
²⁵ Од последната промена во февруари 2017 година, каматната стапка на благајничките записи е непроменета (3,25%).

²⁶ При пресметка на показателите за ликвидноста на ниво на банкарскиот систем не се земени предвид резидентните меѓубанкарски средства и обврски.

Графикон бр. 29

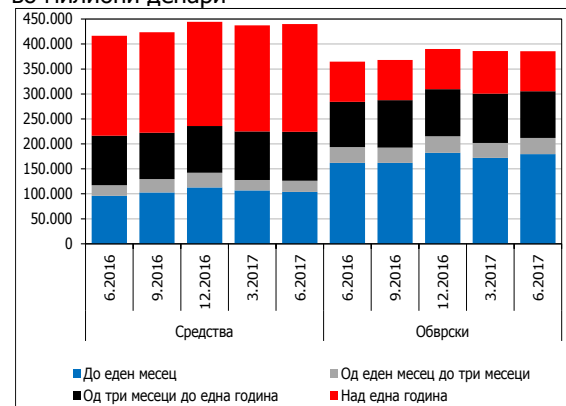
Показатели за ликвидноста на банкарскиот систем според валутата, денари (горе) и девизи (долу) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 30

Структура на средствата и обврските на банките според нивната договорна преостаната рочност во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

пад на ликвидните средства. Соодносот меѓу кредитите и депозитите на ниво на банкарскиот систем е сè уште под 100%²⁷, иако се зголеми за 1,8 процентни поени во однос на крајот на првиот квартал од 2017 година, главно поради побрзото квартално зголемување на кредитите отколку на депозитите.

Во вториот квартал на 2017 година, **показателите за денарската ликвидност**²⁸ имаа малку поизразено намалување во споредба со **показателите за девизната ликвидност**, со оглед на поголемиот апсолутен квартален пад на ликвидните средства во денари. Сепак, показателите за ликвидноста во денари и понатаму се на повисоко ниво во споредба со показателите за ликвидноста во девизи.

Регулаторните стапки за ликвидност на банкарскиот систем, претставени како сооднос меѓу средствата и обврските коишто достасуваат во следните 30 дена и 180 дена, се задржаа над пропишаниот минимум од 1 (1,4 и 1,9, соодветно).

2.3 Рочна структура на средствата и обврските

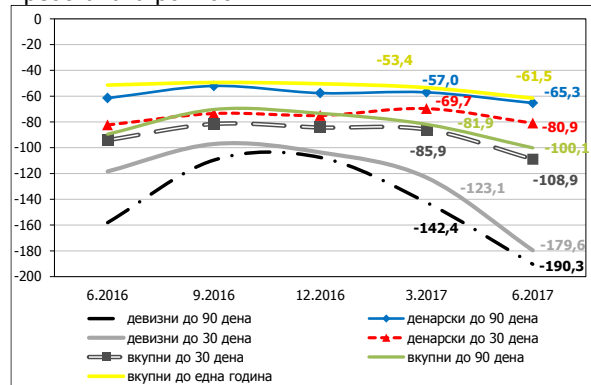
Во вториот квартал од 2017 година, промените во договорната рочна структура на средствата се скромни и се однесуваат на зголемување на учеството на средствата со преостаната рочност од три месеци до една година, наспроти намалувањето на учеството на средствата со преостаната рочност помала од три месеци. Од друга страна, во структурата на обврските на банките, учеството на обврските со поголема преостаната рочност бележи намалување, за сметка на зголемувањето на учеството на обврските со пократка договорна рочност, што соодветствува и со посилената склоност кај депонентите за чување депозити на пократки

²⁷ По поединечни банки, овој показател се движи помеѓу 61,6% и 125,8%, со медијана од 95,2% (март 2017: помеѓу 60,5% и 123,8%, со медијана 94,1%). Кај пет банки, кои на 30.6.2017 година, зафаќаат 26,1% од активата на банкарскиот систем, овој сооднос е повисок од 100%.

²⁸ Побарувањата и обврските со валутна клаузула се сметаат како денарски, бидејќи нивниот паричен тек е во денари.

Графикон бр. 31

Релативно значење на збирната разлика меѓу средствата и обврските на банките според договорната преостаната рочност процент од збирните средства со истата договорна преостаната рочност

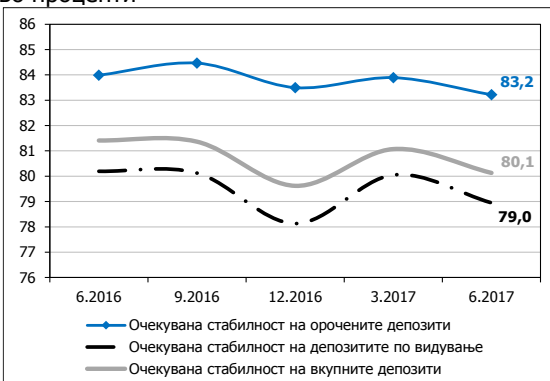
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

рокови²⁹. Токму, обврските на банките по видување и без утврдена рочност, кои се вклучени во рочниот сегмент до седум дена, придонесоа за дополнително продлабочување на и онака високата неусогласеност меѓу средствата и обврските со договорна преостаната рочност до седум дена.

Овие поместувања во структурата на средствата и обврските на банките според нивната договорна преостаната рочност придонесоа за зголемување на релативното значење на збирната негативна разлика меѓу средствата и обврските, и тоа независно од преостанатата рочност. Така, негативниот јаз меѓу средствата и обврските со преостаната рочност до 30 дена, изразен како сооднос со вкупните средства со истата преостаната рочност, на крајот од вториот квартал на 2017 година е подлабок за 23 процентни поени и изнесува -108,9%, што е најголемо ниво во изминатите неколку години. Продлабочување на квартална основа се забележува и кај јазот меѓу средствата и обврските со преостаната рочност до 90 дена и со преостаната рочност до една година. Иако апсолутната големина на неусогласеноста меѓу средствата и обврските во зависност од нивните валутни карактеристики е слична (и до 30 и до 90 дена), сепак релативната големина на јазот и натаму е далеку поголема кај нивната девизна компонента.

Графикон бр. 32

Очекувана стабилност на депозитите со преостаната рочност до три месеци, од страна на банките во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

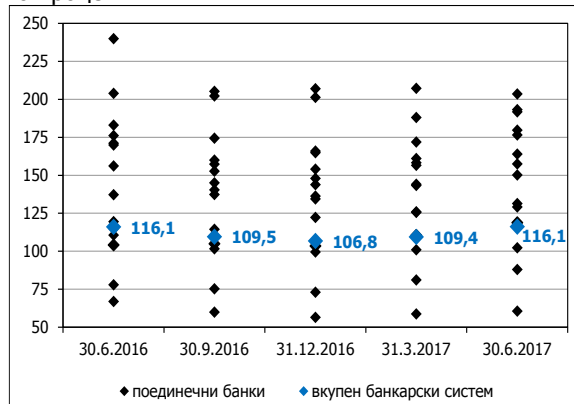
И во вториот квартал на 2017 година банките очекуваат дека депозитите ќе имаат висока стабилност. Така, на крајот од вториот квартал на 2017 година, банките очекуваат 83,2% од орочените депозити да останат во банките, а слична стабилност се очекува и кај депозитите по видување, вклучувајќи ги и средствата на трансакциските сметки. Очекуваната висока стабилност на депозитите претставува главна детерминанта за постоење позитивна збирна разлика меѓу средствата и обврските според

²⁹ Во вториот квартал од 2017 година, растот на депозитниот потенцијал на банкарскиот систем речиси во целост произлезе од порастот на денарските депозити по видување на домаќинствата.

Графикон бр. 33

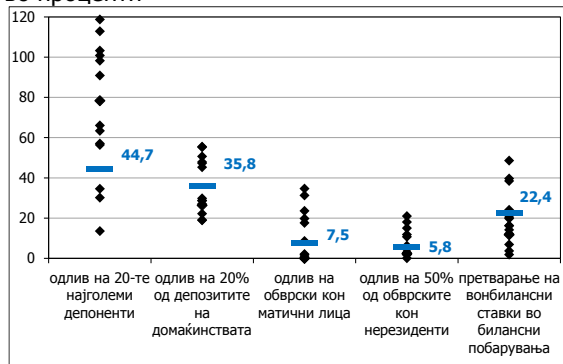
Намалување на ликвидните средства по симулацијата за комбинирани ликвидносни шокови (по сите шокови) во проценти

Извор: пресметки на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 34

Намалување на ликвидните средства при симулацијата за комбинирани ликвидносни шокови во проценти

Извор: пресметки на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

нивната очекувана рочност, и тоа во сите рочни сегменти (анекс бр. 33).

2.4 Стрес-симулации за ликвидносни шокови

Со оглед на задоволителното ниво на ликвидни средства со кое располагаат македонските банки, резултатите од симулациите за ликвидносни шокови спроведени со состојба на 30 јуни 2017 година, упатуваат на стабилна ликвидносна позиција на македонскиот банкарски систем. Целосно искористување (или 116,1% на 30.6.2017 година) на ликвидните средства би настанало при значително екстреман ликвидносен шок, којшто опфаќа комбинирани одливи на повеќе видови извори на финансирање³⁰ надвор од банките. Доколку за потребите на оваа симулација се прошири вообичаениот опфат на ликвидните средства со други финансиски инструменти³¹ во сопственост на банките, за кои се цени дека банките брзо и лесно ќе ги наплатат или претворат во парични средства, тогаш намалувањето на ликвидните средства на ниво на банкарскиот систем при оваа симулација би било помало.

При одделна примена на поединечните симулации на ликвидносни шокови, банките имаат доволно ликвидни средства за да ги отплатат симулираните парични одливи. Притоа, најзначајни се симулациите за одлив на депозитите на 20-те најголеми депоненти и за одлив на 20% од депозитите на

³⁰ При симулацијата се претпоставува одлив на: депозитите на дваесетте најголеми депоненти, 20% од депозитите на домаќинствата, обврските кон матичните субјекти (обврските врз основа на субординирани инструменти и хибридни капитални инструменти се исклучени од симулацијата бидејќи, согласно со регулативата за пресметка на адекватноста на капиталот, нивната исплата е регулирана), 50% од обврските кон нерезидентите (со исклучок на обврските кон нерезидентните матични лица на банките, коишто се веќе опфатени со една од претходните симулации) и конверзија на определени вонбилансни обврски на банките (непокриени акредитиви, неотповикливи кредитни линии и неискористените лимитите врз основа на кредитни картички и одобрени пречекорувања на трансакциски сметки) во билансни побарувања. При симулациите за ликвидносни шокови е изземена „МБПР“ АД Скопје.

³¹ Покрај финансиските инструменти што ги сочинуваат ликвидните средства, се додаваат и следниве финансиски инструменти (доколку се присутни во активата на банките): долгорочните депозити во странски банки, инструментите на пазарот на пари издадени од странски недржавни издавачи, кредитите со договорна преостаната рочност до 30 дена, како и ефектот од намалувањето на задолжителната резерва за девизните обврски на банките којашто е издвоена во девизи заради симулираниот одлив на девизните депозити на домаќинствата.

Графикон бр. 35
Придонес на одделните шокови во намалувањето на ликвидните средства при симулацијата за комбиниран ликвидносен шок како процент на намалување на ликвидните средства

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

домаќинствата. Првиот од овие шокови има различно значење за одделни банки, главно поради разликите во степенот на концентрација на депозитите. Кај симулацијата за одлив на 20% од депозитите на домаќинствата има значително поголема сличност во резултатите за одделните банки. Со тоа се потврдува важноста на депозитите за финансирањето на активностите на банките, односно дека одржливоста на нивната ликвидносна позиција, како и потенцијалниот раст на нивните активности, многу зависат од случувањата и настапот на банките на депозитниот пазар и одржувањето на довербата кај домашните депоненти.

Од останатите шокови, нешто поголемо релативно значење се забележува кај симулацијата за претворање на избраните вонбилансни ставки во билансни побарувања, а шоките што се поврзани со одливи на обврските кон нерезидентите или одливи на обврските кон матичните лица без третман на капитални инструменти, имаат скромно влијание.

3. Валутен ризик

Во вториот квартал од 2017 година, се намали изложеноста на банкарскиот систем на валутен ризик, мерена преку учеството на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства, коешто се спушти до ниво од 7,9%. Исто така се намалија учествата на побарувањата и обврските со валутна компонента во вкупната актива (пасива) на банкарскиот систем. На 30.6.2017 година, сите банки се усогласени со пропишаниот лимит за агрегатната девизна позиција, којшто изнесува 30% од сопствените средства. Исто така, значењето на валутниот ризик се намалува во услови на прифатената стратегија на стабилен номинален девизен курс на денарот во однос на еврото, бидејќи еврото е најзастапената странска валута во билансите на банките.

Графикон бр. 36

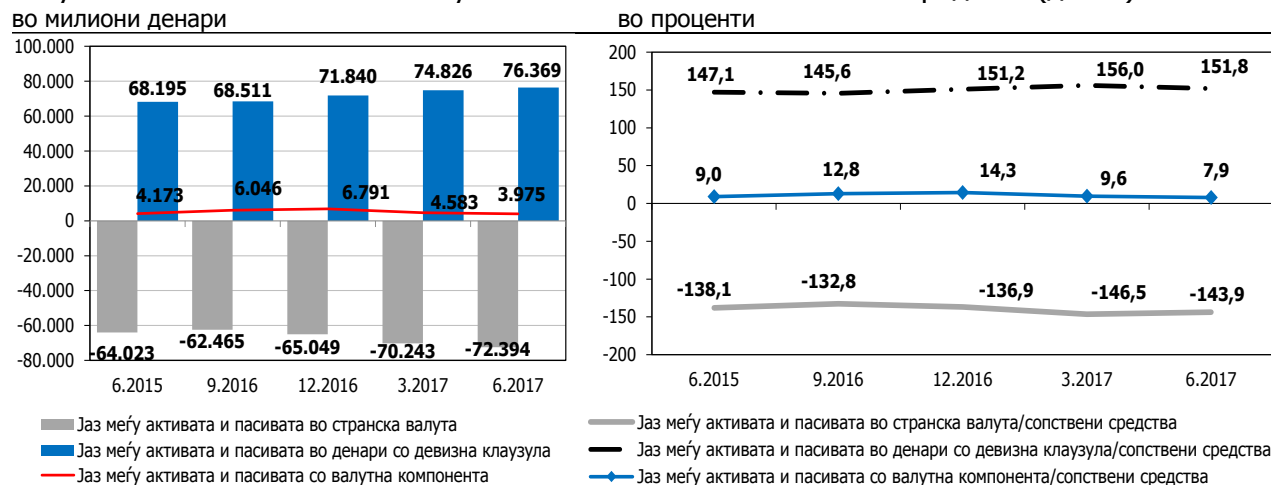
Квартална (лево и средина) и годишна (десно) промена на активата и пасивата со валутна компонента

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 37

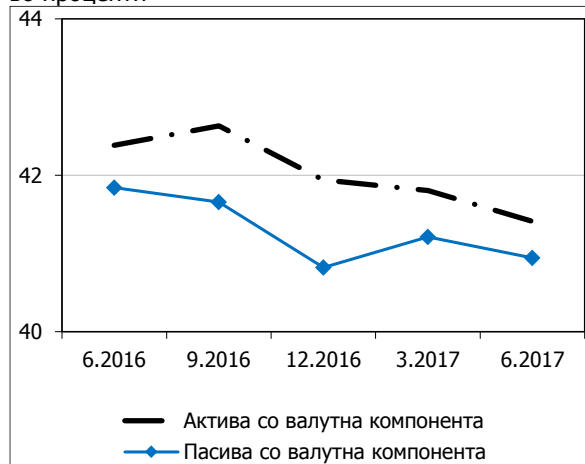
Структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента (лево) и учество на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства (десно)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 38

Учество на активата и пасивата со валутна компонента* во вкупната актива на банките во проценти

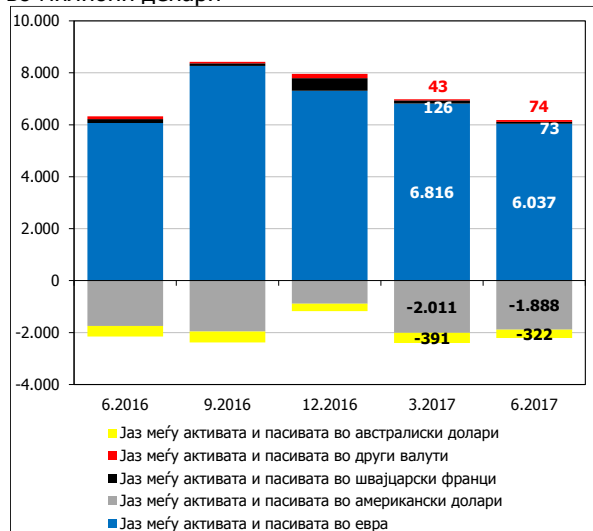

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Во рамките на активата, кредитите се земени на нето основа, односно се намалени за износот на извршената исправка на вредноста. Исклучена е „МБПР“ АД Скопје.

Графикон бр. 39

Динамика и структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента, по валути во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

После остварениот пад во првиот квартал од 2017 година³², јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента повторно се намали и во вториот квартал од годината, за 608 милиони денари (13,3%). Стеснувањето на јазот произлегува од кварталниот пад на активата со валутна компонента (за 432 милиони денари, или за 0,2%), при истовремено зголемување на пасивата со валутна компонента, од 176 милиони денари (или за 0,1%)³³. Ова стеснување на јазот, при позначителен квартален раст на сопствените средства, придонесе и соодносот помеѓу јазот и сопствените средства на банкарскиот систем да се намали, и тоа за 1,7 процентни поени. Падот на активата со валутна компонента, при истовремено зголемување на вкупната актива на банкарскиот систем (за 2.561 милион денари или за 0,6%), придонесе за намалување на нејзиното учество во вкупната актива, од 0,4 процентни поени. Од друга страна, побавниот раст на пасивата со валутна компонента од растот на вкупната пасива, придонесе за квартално намалување на учеството на пасивата со валутна компонента за 0,3 процентни поени.

Анализирано по одделни валути, стеснувањето на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента произлегува од еврото, чиј позитивен јаз се намали за 779 милиони денари. Стеснувањето на јазот во евра произлегува од помалите пласмани на банките во депозити и тековни сметки номинирани во евра, при истовремен раст на обврските врз основа на депозитите од нерезиденти во оваа валута.

Во структурата на активата и пасивата со валутна компонента, еврото има највисоки учества од преку 87%.

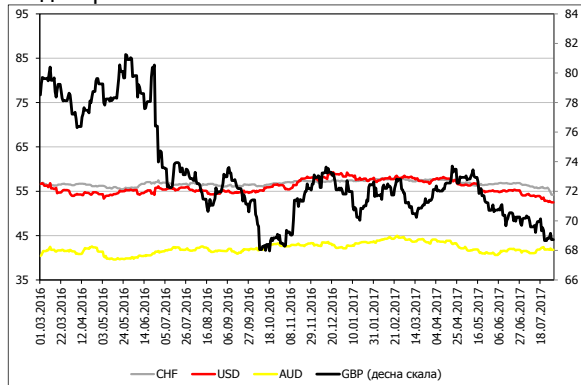
³² Во првиот квартал од 2017 година овој јаз се намали за 2.208 милиони денари, или за 32,5%.

³³ Падот на активата со валутна компонента најмногу произлегува од кварталното намалување на пласманите на банките во депозити и тековни сметки во странски банки. Наспроти тоа, кварталниот раст на пасивата со валутна компонента произлегува од зголемувањето на обврските врз основа на депозити од нерезиденти и тековни сметки на физички лица и приватни нефинансиски друштва.

Графикон бр. 40

Движење на курсот на денарот во однос на британската фунта, американскиот долар, швајцарскиот франк, и австралискиот долар во денари

Извор: НБРМ.

Применетата стратегија на одржување стабилен номинален девизен курс на денарот во однос на еврото е од исклучително значење за одржување ниска веројатност за остварување на валутниот ризик во билансите на банките. Останатите валути имаат релативно ниски учества во активата и пасивата на банките и флукуациите на нивните вредности не претставуваат ризик за домашниот банкарски систем и неговата стабилност.

Табела бр. 3

Структура на активата и пасивата со валутна компонента, според валута во проценти

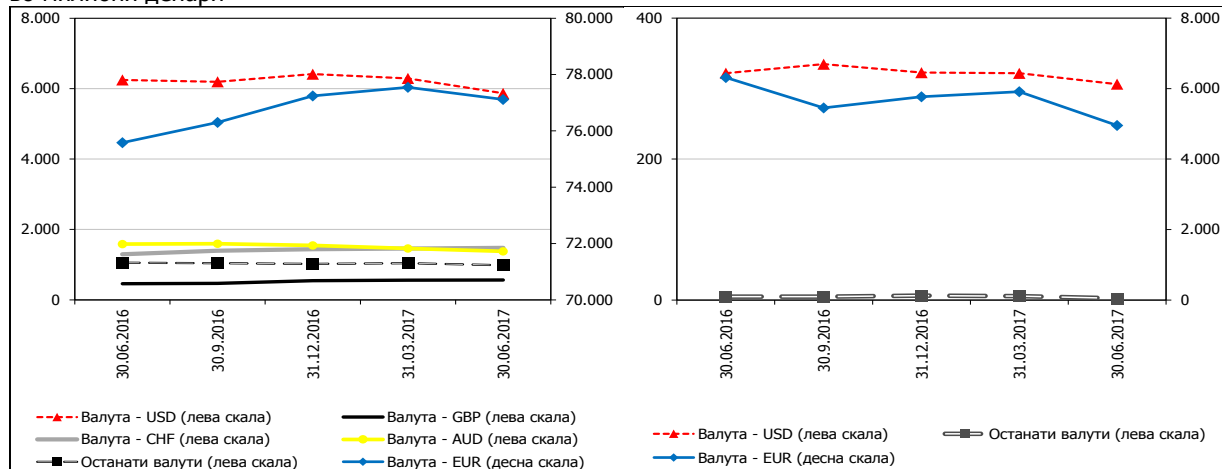
Валута	31.03.2017		30.06.2017	
	Актива	Пасива	Актива	Пасива
Евро	89,0	87,4	88,9	87,5
Американски долар	6,7	8,0	6,7	7,9
Швајцарски франк	1,8	1,8	1,8	1,8
Австралиски долар	0,9	1,2	0,9	1,1
Британска фунта	0,6	0,7	0,6	0,7
Останато	1,0	0,9	1,0	1,0
Вкупно	100,0	100,0	100,0	100,0

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 41

Депозити во странска валута* на физичките лица (лево) и на нефинансиските друштва (десно)

во милиони денари

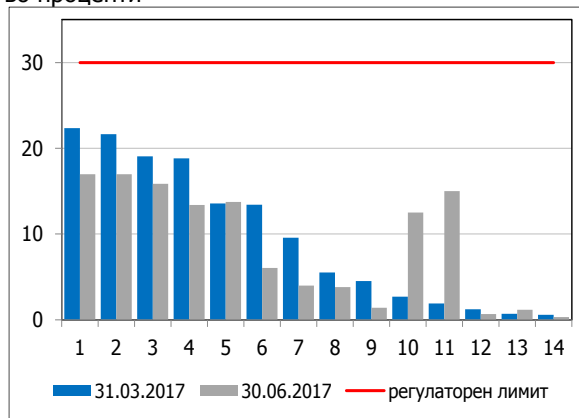
Извор: НБРМ.

*Во депозитите не се опфатени трансакциските сметки на физичките лица и на нефинансиските друштва.

Графикон бр. 42

Сооднос на агрегатната девизна позиција и сопствените средства, по одделни банки во проценти

Извор: НБРМ.

На 30.6.2017 година, сите банки беа усогласени со пропишаниот лимит за агрегатната девизна позиција, кој изнесува 30% од сопствените средства. Анализирани по одделни валути, повеќето банки имаат долга позиција, што ги изложува на ризик од пад на вредноста на соодветната валута.

Табела бр. 4

Распределба на банките според учеството на отворената девизна позиција по одделни валути и агрегатната девизна позиција во сопствените средства

Опис	Број на банки										Агрегатна девизна позиција / сопствени средства
	Отворена девизна позиција по одделни валути/ сопствени средства										
	Евро		Американски долар		Швајцарски франк		Австралиски долар		Останато		
	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	
под 5%	3	3	9	5	7	6	6	1	10	2	6
од 5% до 10%	1										1
од 10% до 20%	7										7
од 20% до 30%											
над 30%											

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

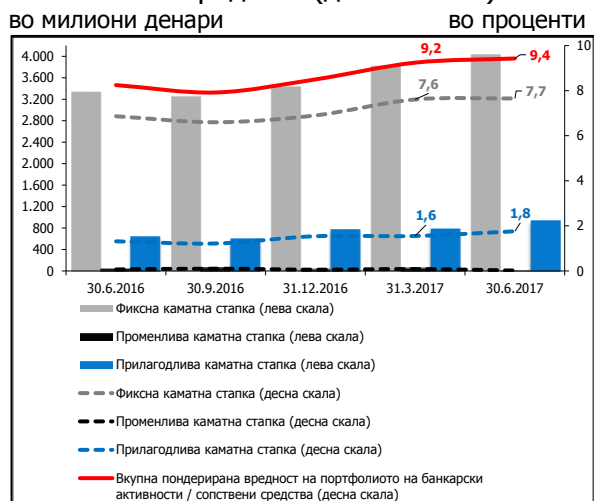

4. Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности

На крајот на јуни 2017 година, изложеноста на банкарскиот систем на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности се зголеми минимално, што произлегува од растот на каматочувствителните позиции со фиксна каматна стапка. И во вториот квартал од годината се намалува користењето на прилагодливите каматни стапки³⁴, коешто е особено видливо кај обврските по видување. Продолжувањето на овој тренд во наредниот период ќе придонесе за намалување на репуџацискиот и на правниот ризик, а банките треба да ги зајакнат капацитетите за управување со ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности.

Графикон бр. 43

Вкупна пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности* според тип на каматна стапка, во апсолутен износ (лева скала) и во однос на сопствените средства (десна скала)

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности ја означува потенцијалната загуба на економската вредност на ова портфолио, при претпоставен неповолен каматен шок од ± 2 процентни поена.

Во вториот квартал од 2017 година потенцијалната загуба на економската вредност на портфолиото на банкарски активности, при претпоставен неповолен каматен шок од ± 2 процентни поена, се зголеми за само 0,2 процентни поена и достигна 9,4% од сопствените средства на банкарскиот систем. Најголем придонес во ова квартално зголемување и понатаму имаат позициите со фиксна каматна стапка. Анализирани по одделна банка, соодносите меѓу потенцијалните загуби на економската вредност на позициите од портфолиото на банкарски активности и сопствените средства на банките се движат во интервал од 1,1% до 14,4%, што е под нивото од 20%³⁵.

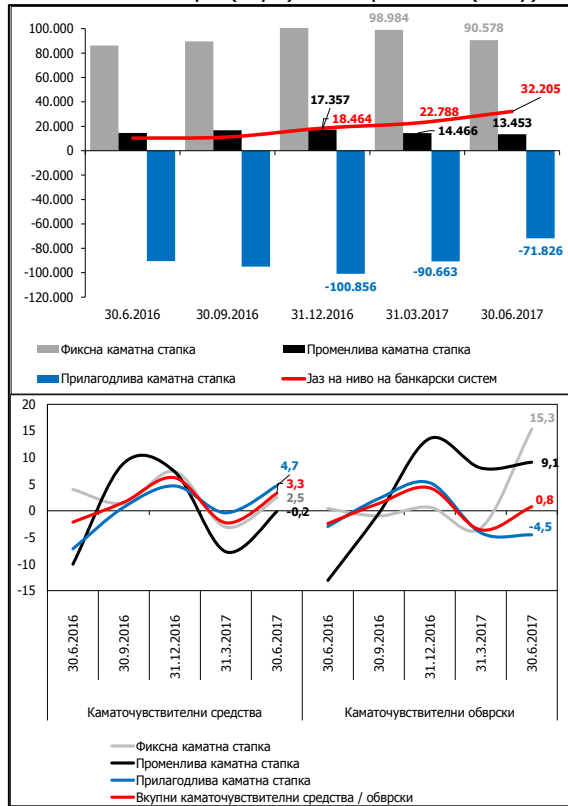
Јазот меѓу каматочувствителните средства и обврски значително порасна во вториот квартал од 2017 година, односно за 41,3% (9,417 милиони денари), што произлегува од помалиот негативен јаз кај позициите со прилагодливи каматни стапки (за 18.837 милиони денари) наспроти стеснувањето на позитивниот јаз кај позициите со фиксни каматни стапки (за 8.406 милиони денари) и со променливи каматни стапки (за 1.013 милиони денари). Стеснувањето на јазот кај позициите

³⁴ Каматни стапки кои се променливи врз основа на одлука на надлежен орган на банката.

³⁵ Според регулативата, во случај кога односот помеѓу вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства на банката надмине 20%, банката е должна да предложи мерки за намалување на овој сооднос, а Народната банка може да и наложи издвојување одреден износ на капитал за покривање на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности.

Графикон бр. 44

Каматочувствителни средства и обврски според типот на каматната стапка, јаз (горе) и квартална промена (долу) во милиони денари (горе) и во проценти (долу)

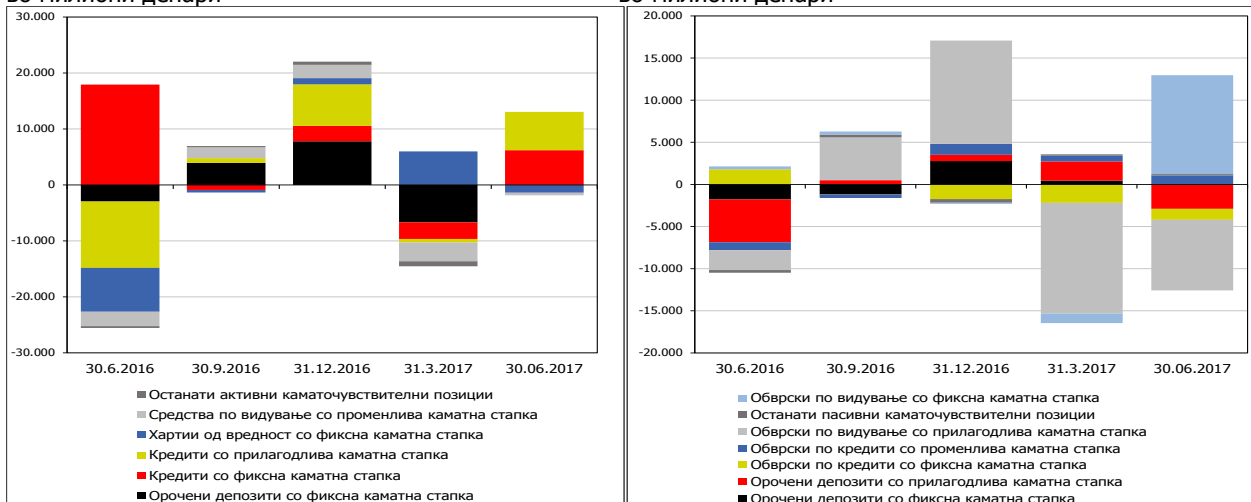
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

со прилагодливи (негативниот јаз) и фиксни каматни стапки (позитивниот јаз), пред сè е резултат на движењата кај обврските врз основа на трансакциски сметки и депозити по видување. Имено, обврските по видување со прилагодлива каматна стапка веќе втор квартал по ред се намалуваат (во овој квартал за 8.379 милиони денари или за 7,4%), во еден дел поради трансформација на овие обврски од позиции со прилагодливи каматни стапки, во позиции со фиксни каматни стапки. Ова се поврзува со заедничките настојувања на банките и централната банка (кои се засилија кон средината на годината) да се намали примената на прилагодливите каматни стапки во банкарското портфолио. Исто така, во првото полугодие од 2017 година се забележува намалување на обврските по видување како каматочувствителна позиција во билансите на банките.

Од друга страна, позитивниот јаз кај позициите со променлива каматна стапка се намали, главно поради зголемувањето на обврските врз основа на кредити со променлива каматна стапка за 14,5%.

Графикон бр. 45

Квартални промени на каматочувствителните средства (лево) и обврски (десно), според типот на инструментот и типот на каматната стапка во милиони денари

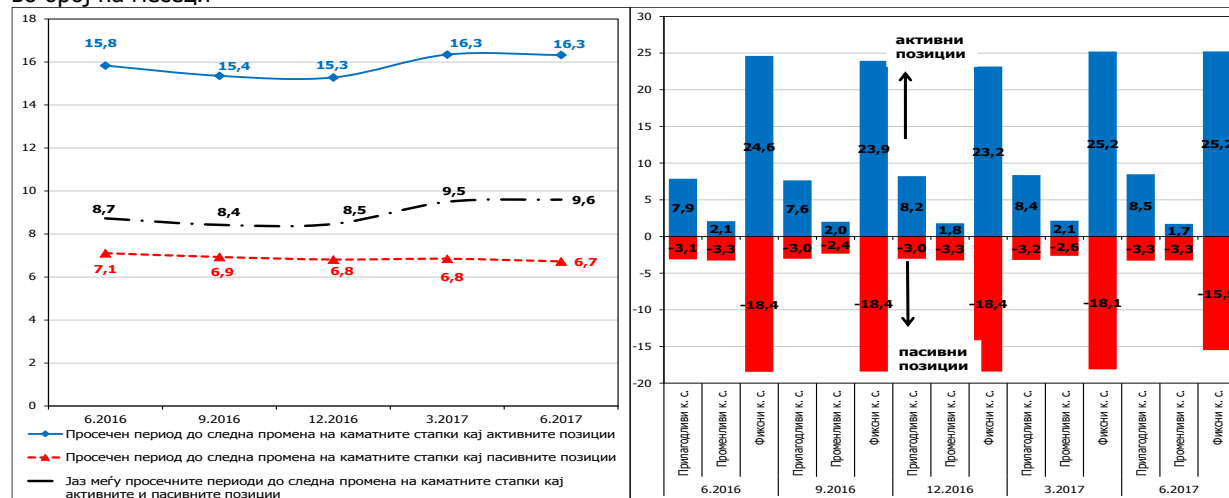

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 46

Просечен период до следна преоцена на каматните стапки*, вкупен (лево) и по тип на каматна стапка (десно) во број на месеци

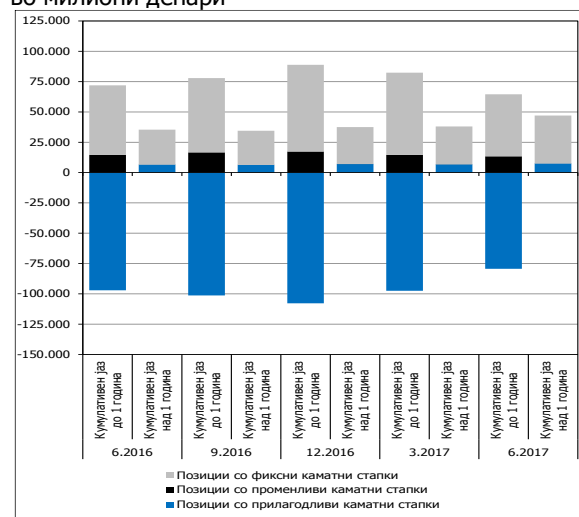

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Просечниот период до следна преоцена на каматните стапки се пресметува како учество на активата од секој од рочните блокови во вкупната актива, помножена со рочноста од секој рочен блок, изразена во месеци. Кај позициите со фиксна каматна стапка се однесува на просечниот преостанат рок на достасување.

Графикон бр. 47

Структура на јазовите меѓу активните и пасивните позиции, според типот на каматна стапка во милиони денари

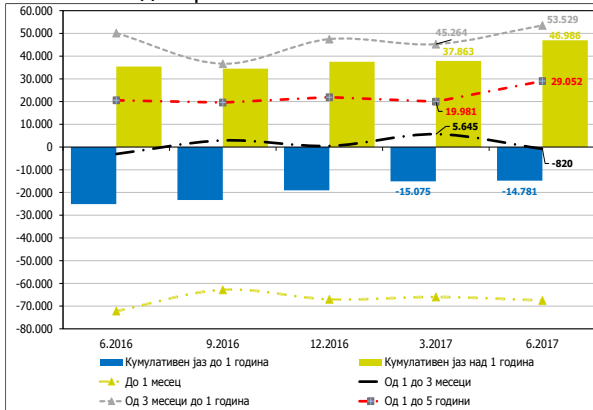
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Позитивниот јаз меѓу просечните периоди до следната преоцена на каматните стапки кај активните и пасивните позиции укажува на изложеност на банките на ризик од идно зголемување на каматните стапки, особено имајќи предвид дека позитивниот јаз во најголема мера се должи на јазот кај позициите со фиксни каматни стапки. Во второто тримесечје од 2017 година, банките го намалија просечниот период до следна преоцена на каматните стапки кај пасивните позиции, додека кај активните каматочувствителни позиции, овој период остана непроменет. Анализирани по одделни типови каматни стапки забележително е намалувањето на просечниот период на преоцена на каматните стапки кај обврските на банките со фиксна каматна стапка, како резултат на порастот кај обврските по видување со фиксна каматна стапка. Кај останатите каматочувствителни позиции не се забележуваат позначајни квартални промени во просечниот период до следна преоцена на каматните стапки.

Порастот на позитивниот јаз помеѓу вкупните каматочувствителни средства и

Графикон бр. 48
 Јаз меѓу активните и пасивните позиции,
 според периодот до следна преоцена на
 каматните стапки
 во милиони денари

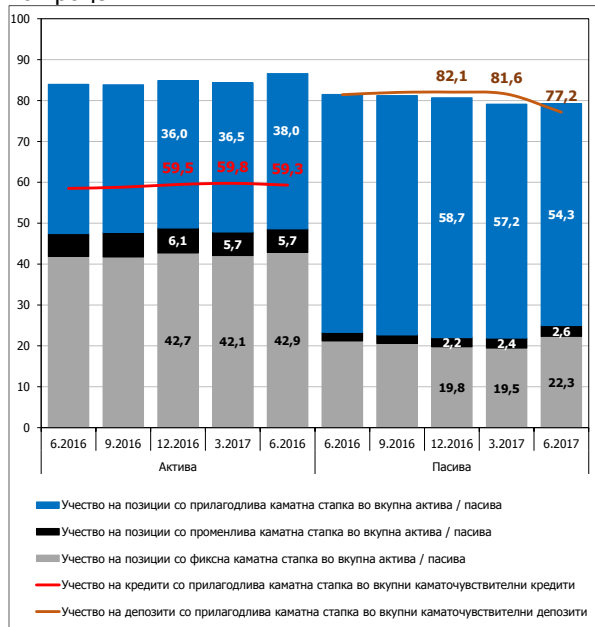
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

обврски произлегува од позитивниот јаз на средствата и обврските чијашто следна преоцена на каматните стапки³⁶ (односно, со преостанат рок на достасување кај позициите со фиксни каматни стапки) е во период подолг од една година. Овој јаз се прошири во вториот квартал од 2017 година, како резултат на позициите со фиксни каматни стапки (пред сè одобрените кредити).

Прилагодливите каматни стапки сè уште се доста застапени во работењето на банките, особено на страната на изворите на финансирање, каде што имаат доминантно учество. Сепак во вториот квартал од 2017 година, учеството на

каматочувствителните обврски со прилагодливи каматни стапки се намали најмногу поради споменатиот пад кај обврските по видување. Имено, во првото полугодие се забележува намалување на примената на прилагодливите каматни стапки првенствено кај депозитите по видување (кои имаат високо учество во каматочувствителната пасива), додека сè уште нема поизразена трансформација на страната на активата. Постепеното напуштање на примената на прилагодливите каматни стапки ќе го намали присуството на правниот и репутацискиот ризик за банките, додека и натаму ќе остане присутен индиректниот кредитен ризик. Исто така, примената на фиксните каматни стапки коишто во договорениот рок на достасување нема да можат да се менуваат без оглед на промените на пазарните каматни стапки, или примената на променливите каматни стапки чијашто промена ќе се врши врз основа на пазарни варијабли, недвосмислено наметнуваат потреба банките да ги зајакнат своите капацитети за управување со ризикот од промената на каматните стапки.

Графикон бр. 49
 Структура на активата и пасивата, според
 типот на каматна стапка
 во проценти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Повеќе детали за структурата на каматочувствителните позиции на банките се дадени во анексите бр. 36 и 37.

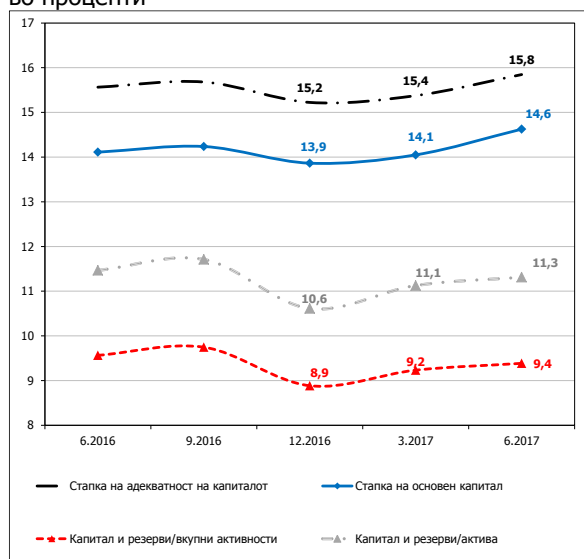
³⁶ Кај позициите со фиксни каматни стапки се зема предвид преостанатиот рок на достасување.

5. Ризик од несолвентност

Показателите за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем бележат подобрување во вториот квартал од 2017 година, што произлегува од растот на капиталните позиции, заради реинвестирање на добивката остварена во претходната година. Активата пондерирана според ризиците, исто така, бележи квартален раст, што е најмногу резултат на зголемената кредитна активност на банките со домаќинствата, но и со нефинансиските друштва. Најголем дел од кварталниот раст на сопствените средства, банките го искористија за зголемување на „слободниот“ капитал над минималното ниво потребно за покривање на ризиците и одржување на заштитниот слој на капиталот за зачувување на капиталот. Резултатите од спроведените стрес-тест симулации со состојба на 30.6.2017 година се подобри во споредба со крајот на претходниот квартал.

Графикон бр. 50
Показатели за солвентноста
во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Почнувајќи од март, 2017 година домашните регулаторни барања во врска со солвентноста и адекватноста на капиталот на банките се во согласност со барањата на меѓународната спогодба Базел 3. Тековно, банките не располагаат со додатен основен капитал, односно основниот капитал е целосно составен од инструменти на поквалитетниот, редовен основен капитал.

5.1 Показатели за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем и ниво на ризичност на активностите

На крајот на вториот квартал од годината, сите показатели за солвентноста на македонскиот банкарски систем забележаа подобрување, што произлегува од повисоките квартални стапки на раст на капиталните позиции, во споредба со активностите на банкарскиот систем. Така, капиталните позиции на банкарскиот систем го забрзаа растот (со исклучок на капиталот и резервите чиј раст забави³⁷), којшто во вториот квартал од 2017 година се движеше во интервал од 2,3% - 4,9%³⁸. Растот на капиталните позиции е најмногу резултат на реинвестираната добивка остварена во 2016 година. Активата пондерирана според ризиците се зголеми (за 1,8%, или за 5.824 милиони денари), како резултат на растот на активата пондерирана според кредитниот ризик (чиј раст изнесува 6.593 милиони денари, или 2,3%), којшто пак, главно, произлегува од повисоката кредитна активност на банките со домаќинствата, но и од

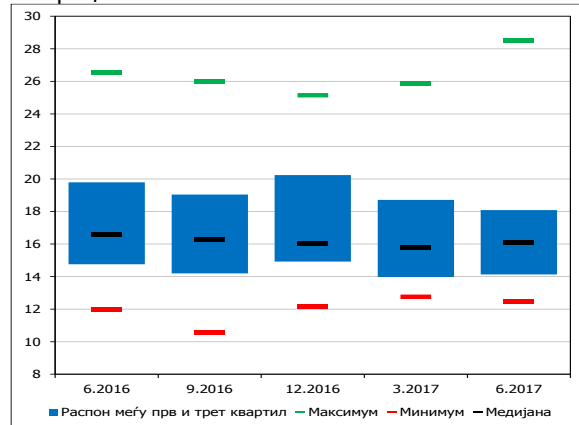
³⁷ Забавениот квартален раст на капиталот и резервите произлегува од намалувањето на задржаната добивка расположлива за распределба на акционерите кај една банка од групата големи банки, заради исплата на дивиденда за акционерите на оваа банка. Добивката расположлива за распределба на акционерите не е дел од основниот капитал и сопствените средства на банките и оттука, нејзините промени немаат ефект врз големината на овие капитални позиции.

³⁸ Капиталот и резервите се зголемени за 2,3%, а основниот капитал и сопствените средства забележаа квартален раст од 4,9%.

Графикон бр. 51

Мерки за дистрибуцијата на стапката на адекватност на капиталот во банкарскиот систем

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

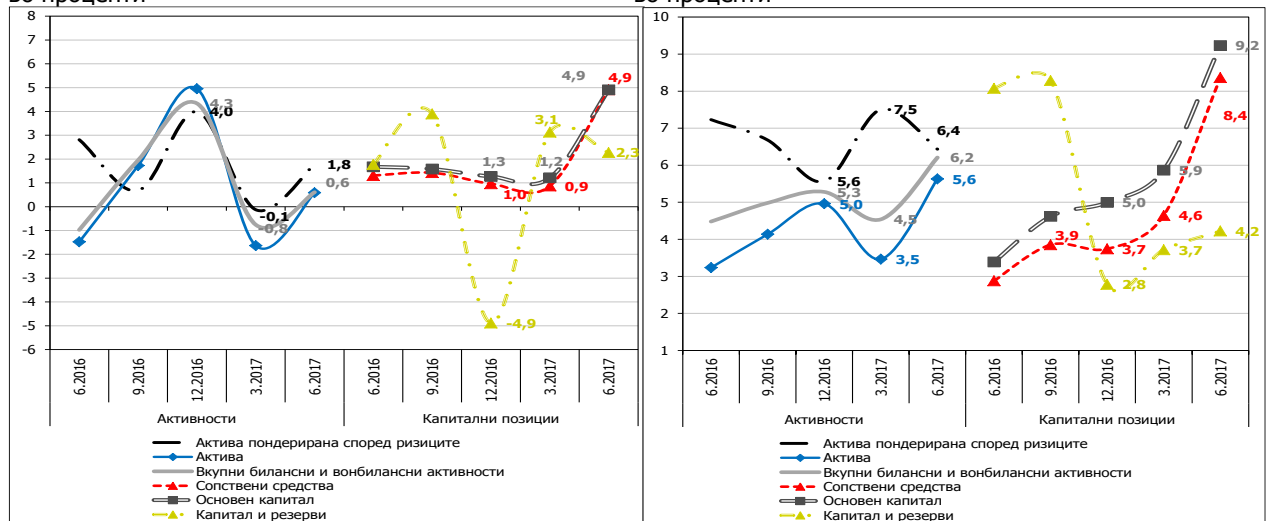
солидниот раст на кредитите на нефинансиски друштва, во овој квартал.

Анализирано по поединечна банка, стапката на адекватност на капиталот на 30.6.2017 година, кај сите банки е повисока од 12%³⁹, при што кај осум банки оваа стапка забележа зголемување (кое што исто така се темели на повисокиот раст на сопствените средства во однос на кварталниот раст на активата пондерирана според ризиците).

Графикон бр. 52

Стапки на промена на компонентите на показателите за солвентноста, квартални (лево) и годишни (десно)

во проценти

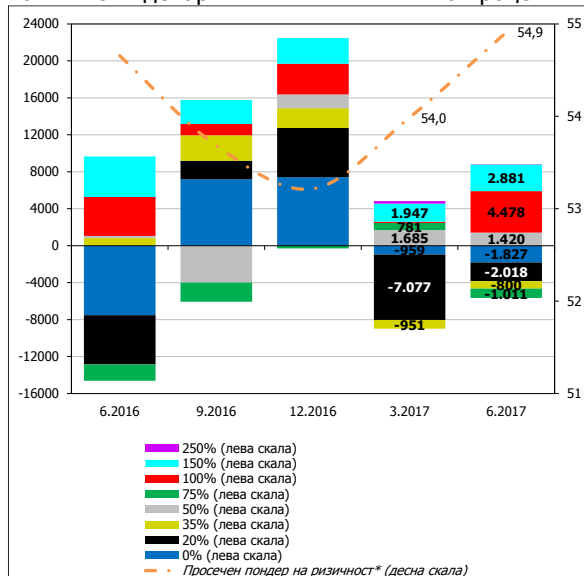
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

³⁹ Почнувајќи од 31.3.2017 година, банките имаат обврска да одржуваат заштитен слој на капиталот за зачувување на капиталот во износ од 2,5% од активата пондерирана според ризиците, што соодветно ќе ја подигне и стапката на адекватноста на капиталот. Исто така, седум банки, определени од НБРМ како системски значајни банки, имаат обврска да исполнат половина од заштитниот слој на капиталот за системски значајни банки заклучно со 30.9.2017 година, а вкупниот заштитен слој, најдоцна до 31.3.2018 година.

Графикон бр. 53

Квартални промени на вкупната билансна и вонбилансна изложеност, според пондерите на ризициност во милиони денари

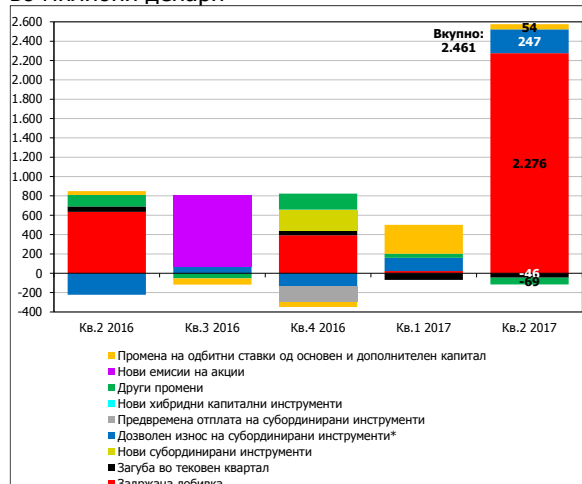
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: *Просечниот пондер на ризициност на вкупната билансна и вонбилансна изложеност се пресметува како сооднос меѓу активата пондеризирана според кредитниот ризик и нето билансната и вонбилансната изложеност на банките.

Нивото на ризициност на банкарските активности, мерено преку соодносот меѓу активата пондеризирана според кредитниот ризик и вкупната билансна и вонбилансна изложеност, се зголеми за 0,9 процентни поени и на 30.6.2017 година достигна ниво од 54,9%. Ваквото зголемување на просечниот пондер на ризициност најмногу произлегува од растот на побарувањата коишто во пресметката на активата пондеризирана според кредитниот ризик се вклучуваат со пондер на ризициност од 100% и 150% (побарувања од други трговски друштва и портфолио на мали кредити), при истовремен пад на побарувањата со пондер на ризициност од 20% (побарувањата од банки) и 0% (побарувања од државата).

Графикон бр. 54

Структура на кварталните промени на сопствените средства во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: *Се мисли на промените во износот на веќе издадените субординирани инструменти, коишто произлегуваат од исполнувањето / неисполнувањето на регулаторните правила за вклучување на овие инструменти во пресметката на сопствените средства.

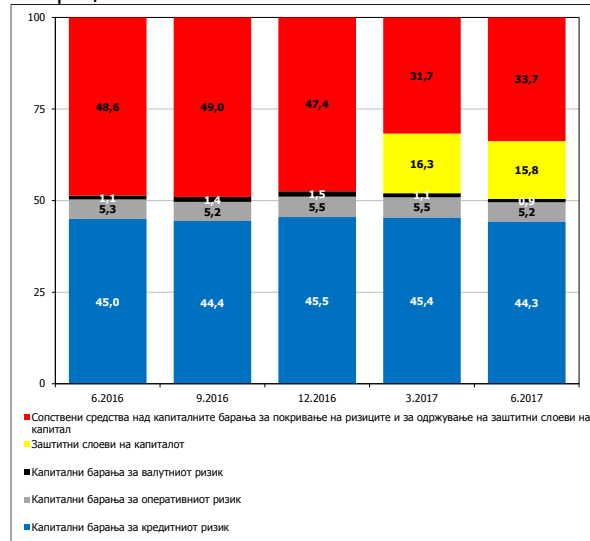
5.2 Движење и квалитет на сопствените средства на банкарскиот систем

Во вториот квартал од 2017 година, сопствените средства на банкарскиот систем се зголемија за 2.461 милион денари, или за 4,9%. Кварталниот раст на сопствените средства најмногу произлегува од задржувањето на добивката остварена во 2016 година, во капиталните фондови на банките. Имено, во второто тримесечје од 2017 година, девет банки ја реинвестираа (дел од) добивката за 2016 година во сопствените средства.

Квалитетот на сопствените средства е на високо ниво, со учество на редовниот основен капитал (најквалитетната компонента од сопствените средства) во вкупните сопствени средства од 91,4%.

Графикон бр. 55

Структура на сопствените средства, според употребата за покривање на одделните ризици и за одржување на потребните заштитни слоеви на капитал* во проценти

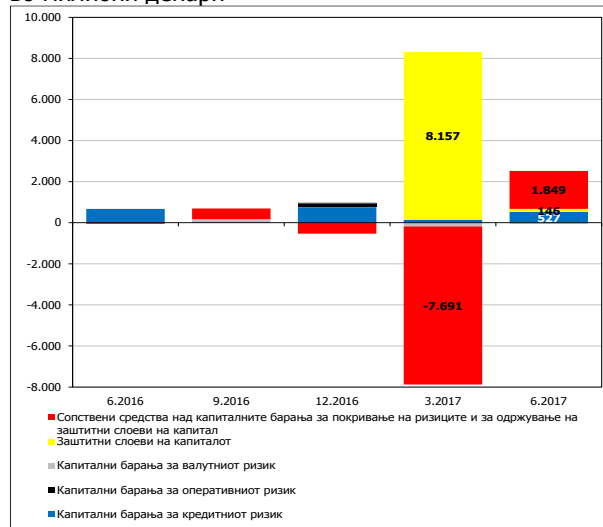

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Тековно, банките се должни да одржуваат заштитен слој на капиталот за зачувување на капиталот.

Графикон бр. 56

Структура на кварталните промени на сопствените средства, според употребата за покривање на одделните ризици и за одржување на потребните заштитни слоеви на капитал во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Од 31.3.2017 година, банките имаат обврска да одржуваат заштитен слој на капитал за зачувување на капиталот.

Повеќе детали во врска со нивото на сопствените средства по групи банки се прикажани во анексот бр. 38.

5.3 Движења и структура на капиталните барања и слободниот капитал на банкарскиот систем

Кварталниот раст на сопствените средства овозможи зголемување на „слободниот“ капитал над минималното ниво потребно за покривање на ризиците и одржување на заштитниот слој на капиталот за зачувување на капиталот (за 1.849 милиони денари, или за 11,6%). Капиталните барања за покривање на ризиците бележат раст (за 466 милиони денари, или за 2%), што произлегува од зголемувањето на капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик (за 527 милиони денари или за 2,3%). Порастот на регулаторниот капитал потребен за покривање на кредитниот ризик најмногу произлегува од растот на портфолиото на мали кредити и побарувањата од други трговски друштва. Наспроти тоа, капиталот потребен за покривање на валутниот ризик квартално се намали (за 62 милиона денари, или за 11,1%), заради стеснување на јазот меѓу средствата и обврските со валутна компонента (пред сè, со евро-компонента). „Слободните“ сопствени средства над минималното ниво потребно за покривање на ризиците и одржување на заштитниот слој на капиталот за зачувување на капиталот претставуваат околу третина (33,7%) од вкупните сопствени средства на банките.

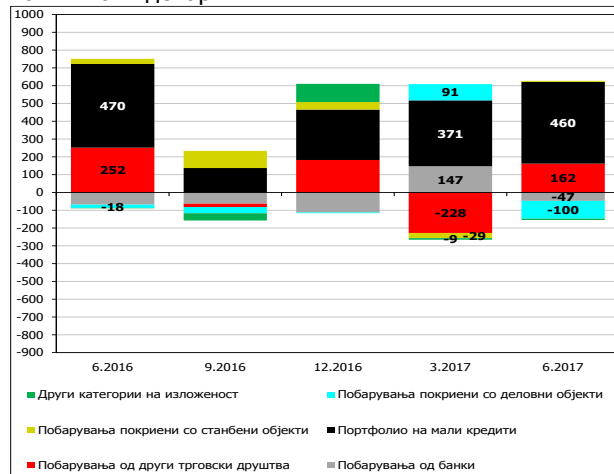
Повеќе детали за капиталните барања за покривање на ризиците и стапката на адекватноста на капиталот, по одделни групи банки се прикажани во анексот бр. 39.

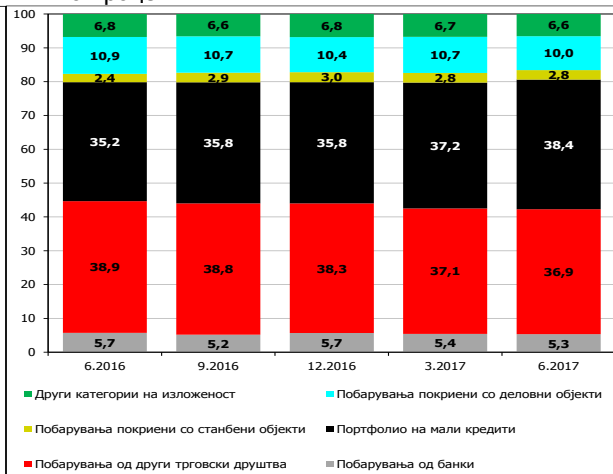
Графикон бр. 57

Квартални промени (лево) и структура (десно) на капиталните барања за покривање на кредитниот ризик, по одделни категории на изложеност

во милиони денари

во проценти

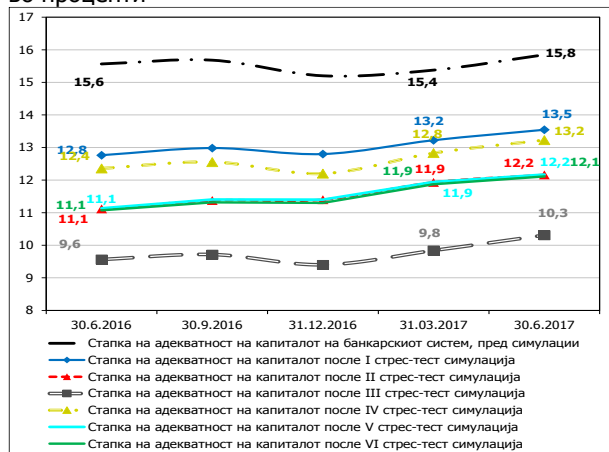

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 58

Резултати од симулации на кредитни и комбинирани шокови

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Стрес-тестирањето ги опфаќа следниве симулации:

- I: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти за 50%;
- II: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти за 80%;
- III: Премин на 10% од редовната кон нефункционална кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти;
- IV: Прекласификација во „B - нефункционално“ на петте најголеми кредитни изложености кон нефинансиски субјекти (вклучувајќи ги и поврзаните субјекти);
- V: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти за 80% и зголемување на каматните стапки од 1 до 5 п.п.;
- VI: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти за 80%, депрецијација на курсот на денарот за 30% и зголемување на каматните стапки од 1 до 5 п.п.

5.4 Стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на хипотетички шокови

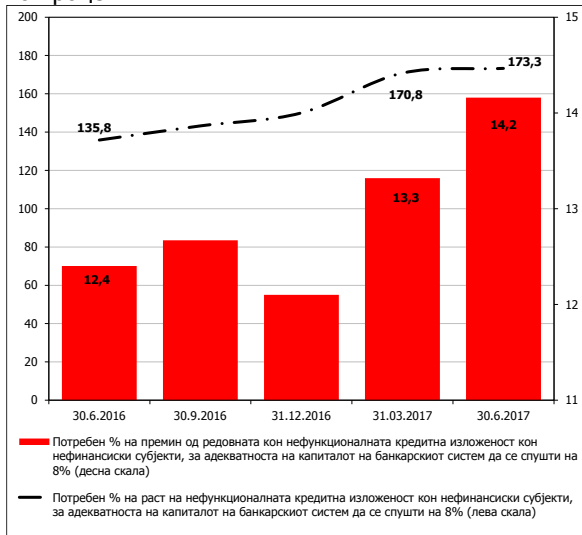
Резултатите од спроведеното стрес-тестирање покажуваат подобрена отпорност на банкарскиот систем и на одделните банки во Република Македонија на симулираните шокови во споредба со 31.3.2017 година.

Адекватноста на капиталот на банкарскиот систем не се намалува под 8%, при ниту една од симулациите. Ова се должи на повисоката адекватност на капиталот на банкарскиот систем пред изведувањето на симулациите, но и на помалку изразената чувствителност на некои банки на претпоставените шокови.

Хипотетичките шокови на страната на кредитниот ризик имаат најголемо влијание врз стабилноста на банкарскиот систем. Симулациите покажуваат дека е потребен раст на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти од 173,3%, односно премин на 14,2% од редовната кон нефункционалната кредитна

Графикон бр. 59

Потребно влошување на квалитетот на кредитната изложеност, за адекватноста на капиталот на банкарскиот систем да се спушти на 8% во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

изложеност, за адекватноста на капиталот на банкарскиот систем да се спушти на ниво од 8%. Овие екстремни симулации би довеле до речиси трипати поголемо учество на нефункционалната во вкупната кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти (од 5,7% на 15,7%).

III. Позначајни билансни промени и профитабилност на банкарскиот систем

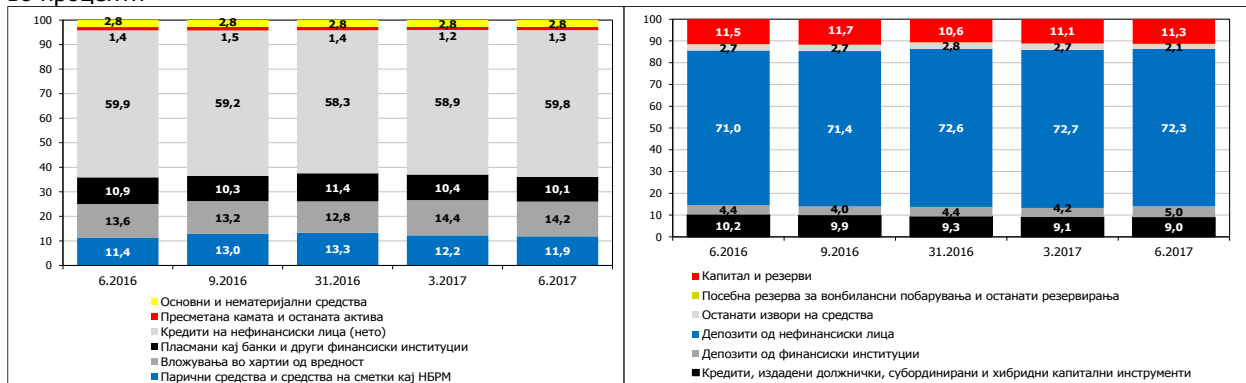

1. Активности на банките

И покрај намалената економска активност и сè уште присутните ризици од домашните политички случувања и од глобалното окружување, вкупните активности на македонскиот банкарски систем забележаа раст, како на квартална, така и на годишна основа. Растот главно беше определен од зголемената кредитна поддршка на домаќинствата, но и од умерениот раст на корпоративното кредитирање. Од аспект на валутата, позначителен раст бележи кредитирањето во домашна валута, додека растот на денарските кредити со валутна клаузула е поумерен. Истовремено, кредитите во странска валута забележаа намалување. По остварениот пад на депозитниот потенцијал во првиот квартал од 2017 година, кој произлезе пред сè од фактори од сезонски карактер, во овој квартал вкупната депозитна база се зголеми, но прилично скромно. Зголемувањето на депозитите целосно произлезе од денарските депозити на домаќинствата, при истовремено намалување на корпоративните депозити. При ваков минимален раст на депозитите од нефинансиски субјекти, обврските кон матичните субјекти на банките (пред сè, во форма на депозити) дадоа најголем придонес во кварталниот раст на изворите на средства на банкарскиот систем.

Графикон бр. 60

Структура на активата (лево) и на пасивата (десно) на банкарскиот систем во проценти

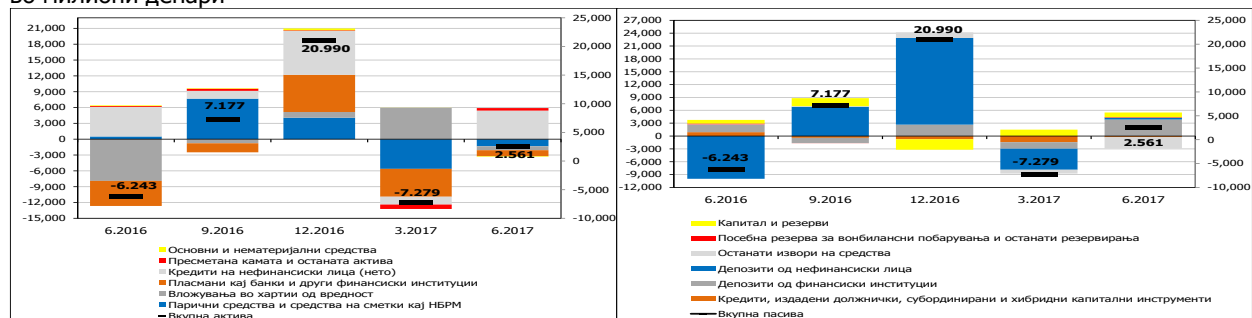

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 61

Квартален раст на компонентите на активата (лево) и пасивата (десно) на банкарскиот систем

во милиони денари

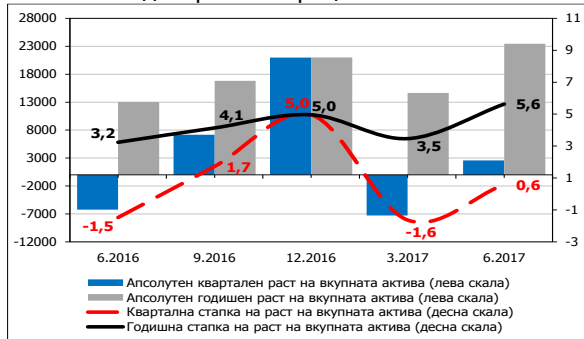
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: Кредитите се прикажани за нето-основа, намалени за исправката на вредноста.

Графикон бр. 62

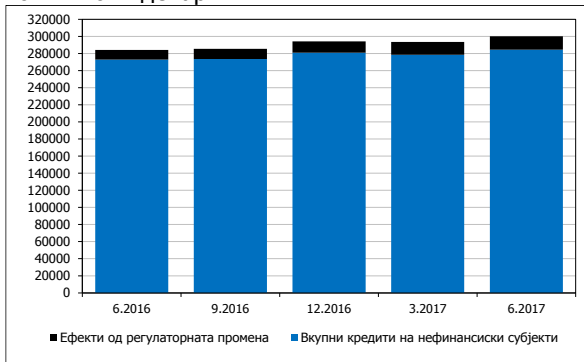
Актива на банкарскиот систем
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 63

Износ на кредитите на нефинансиските субјекти
во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 64

Структура на кредитите на домаќинствата,
по производи
во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

⁴⁰ Кредитите кон нефинансиските субјекти ги вклучуваат кредитите на нефинансиските лица – резиденти и нерезиденти, и тоа кредитите на приватните и јавните нефинансиски друштва, централната влада, локалната самоуправа, непрофитните институции коишто им служат на домаќинствата (кредити на други клиенти), самостојните вршителите на дејност и физичките лица (кредитите на домаќинствата).

⁴¹ Потрошувачките кредити и кредитните картички се најкористените кредитни производи кај домаќинствата.

На 30.6.2017 година, вкупната актива на банкарскиот систем изнесува 439.962 милиона денари и бележи квартален раст од 2.561 милион денари, или за 0,6%. Растот, речиси целосно, произлегува од зголемената кредитна активност со нефинансиските субјекти. Во рамки на пасивата, позначителен раст забележаа депозитите од финансиски институции, пред сè со потекло од матичните субјекти на банките (по извесното намалување на овие извори на средства во првиот квартал од 2017 година). Депозитната активност на нефинансиските субјекти забележа минимален квартален раст во споредба со позначителниот пад регистриран во март 2017 година.

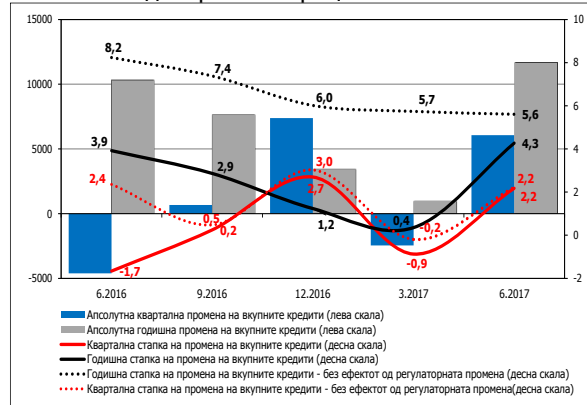
1.1 Кредити на нефинансиските субјекти

Во второто тримесечје од 2017 година, кредитирањето на нефинансиските лица забележа солиден раст. На квартална основа, кредитите на нефинансиските субјекти⁴⁰ се повисоки за 6.060 милиони денари, или за 2,2%, додека на годишна основа се зголемија за 4,3% (0,4%, во првиот квартал од 2017 година). Доколку се изолира ефектот од задолжителните отписи, годишниот раст на кредитирањето на нефинансиските субјекти изнесува 5,6%, (5,7%, на 31.3.2017 година). Кредитирањето на нефинансиските лица бележи раст и во јули и август 2017 година.

Растот на кредитната активност во најголема мера произлезе од зголемената кредитна поддршка на домаќинствата, но и од умерениот раст на корпоративното кредитирање. Така, кредитите на домаќинствата⁴¹ се зголемија за 3% во вториот квартал од 2017 година (наспроти остварениот раст од 2,2%, во првиот

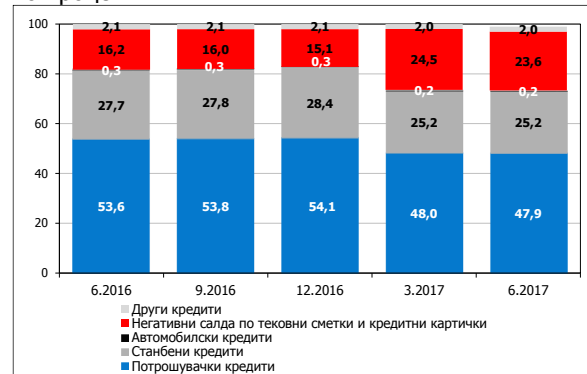

Графикон бр. 65
Раст на кредитите на нефинансиските субјекти
 во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 66
Структура на кредитите на домаќинствата, по производи
 во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

квартал од годината). Кредитите на претпријатијата остварија квартален раст од 1,6%, наспроти намалувањето (за 3,3%) во првиот квартал од 2017 година. На годишна основа, кредитите на домаќинствата растеа со забрзано темпо и достигнаа стапка на раст од 9,7% (7,9%, заклучно 31.3.2017 година), додека корпоративните кредити остварија скроман годишен раст од 0,1% (пад од 5,4% заклучно со 31.3.2017 година). Доколку се земат предвид ефектите од регулаторните промени⁴², на квартално ниво се забележува приближување на стапките на раст (пред и по отписите) и кај кредитите на домаќинствата и кај кредитите на нефинансиските друштва, така што се исцрпуваат ефектите од регулативата за задолжителните отписи врз движењето на кредитите. Сепак, регулаторните промени сè уште имаат влијание врз годишниот раст на кредитите на нефинансиски субјекти. Имено, без ефектите од отписите, годишната стапка на раст на кредитите на домаќинства би изнесувала 10% (наспроти 10,6% заклучно со 31.3.2017 година), додека годишниот раст на кредитите на нефинансиските друштва би изнесувал 2,4% (2,3%, заклучно со 31.3.2017 година).

Анализирано по кредитни прозиви, речиси 71% од кредитите на домаќинствата се наменети за финансирање на ненаменската потрошувачка на физичките лица (потрошувачки кредити, дозволени пречекорувања и кредитни картички). Имено, сè поголем број банки се насочуваат кон кредитирање на домаќинствата поради перцепциите за помалите ризици и поголемата диверзифицираност во споредба со корпоративното кредитирање. На 30.6.2017 година, кај шест од вкупно четиринаесет⁴³ банки, учеството на кредитите на домаќинствата во кредитното портфолио на банките е поголемо во однос на учеството на

⁴² Според Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за управување со кредитниот ризик („Службен весник на Република Македонија“ бр. 223/15), од декември 2015 година, банките имаат обврска да ги пренесуваат на вонбилансна евиденција сите побарувања коишто се целосно резервирани подолго од две години. Првото пренесување, банките беа должни да го извршат најдоцна до 30 јуни 2016 година. Така, во јуни 2016 година беа отпишани вкупно 11.331 милион денари, или 35,5% од нефункционалните кредити на 1.1.2016 година.

⁴³ „МБПР“ АД Скопје е исклучена од оваа анализа.

корпоративните кредити. Притоа, две од гореспоменатите шест банки спаѓаат во групата големи банки и зафаќаат 39,3% од вкупните кредити на нефинансиските субјекти на ниво на банкарски систем.

Графикон бр. 67

Структура на вкупните кредити, според секторот (лево) и валутата (средина) и структура на редовните кредити, според рочноста (десно) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во вториот квартал од 2017 година, денарските кредити ја задржаа главната улога во валутната структура на вкупните кредити и во најголем дел го условија нивниот квартален раст. Растот на денарските кредити во поголем дел (54,9%) произлезе од кредитите на домаќинствата⁴⁴ во споредба со придонесот (44,9%) на кредитите на корпоративниот сектор. Зголемување се забележа и кај денарските кредити со валутна клаузула, каде што домаќинствата и нефинансиските друштва имаа речиси еднаков придонес. Од друга страна, кварталното намалување на кредитирањето во странска валута⁴⁵ најмногу се должи на кредитите на нефинансиските друштва.

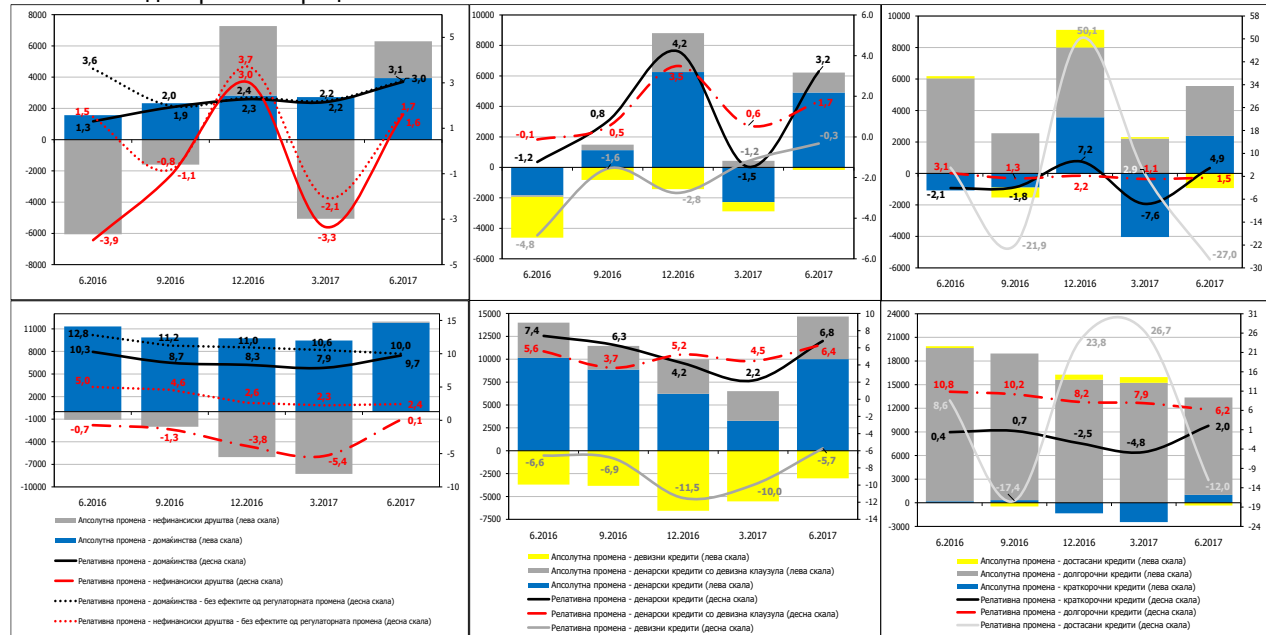
⁴⁴Денарските кредити на домаќинствата на квартална основа се поголеми за 2.697 милиони денари (или за 3,9%), додека кварталниот раст на денарските кредити на нефинансиските друштва изнесува 2.206 милиони денари (или 2,7%).

⁴⁵Девизните кредити на нефинансиските друштва на квартална основа се намалуваат за 163 милиони денари (или за 1,2%).

Графикон бр. 68

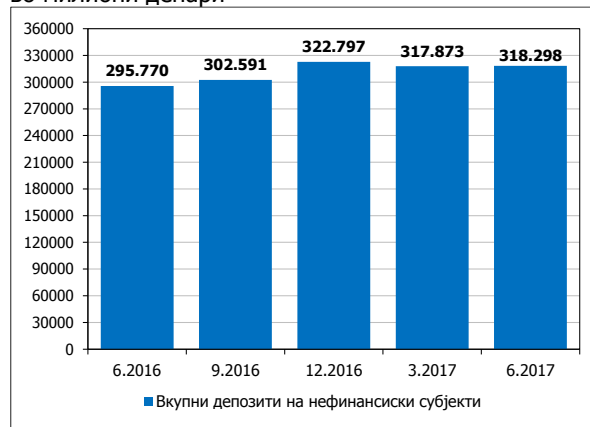
Квартален (горе) и годишен (долу) раст на кредитите, според секторот, валутата и рочноста во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 69

Состојба на депозитите на нефинансиските субјекти во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Од аспект на рочноста, долгорочното кредитирање и понатаму е главниот двигател на растот на кредитната активност. Долгорочните кредити остварија квартален раст од 1,5%, кој во најголем дел (77,1%) се должи на денарските кредити на домаќинства⁴⁶. Зголемената кредитна активност во овој квартал делумно произлезе и од растот на краткорочните кредити, кој во најголем дел (59,8%) се должи на зголемувањето на краткорочните денарски кредити на нефинансиските друштва.

1.2 Депозити на нефинансиските субјекти

По падот остварен во првиот квартал од годината, во второто тримесечје од 2017 година, депозитите од нефинансиските субјекти остварија минимален раст, кој произлегува од зголемувањето на денарските депозити од домаќинства. Кварталниот раст на

⁴⁶Долгорочните кредити на домаќинствата квартално растат за 3.672 милиони денари, што во најголем дел произлезе од растот на долгорочните денарски кредити на домаќинствата (2.438 милиони денари).

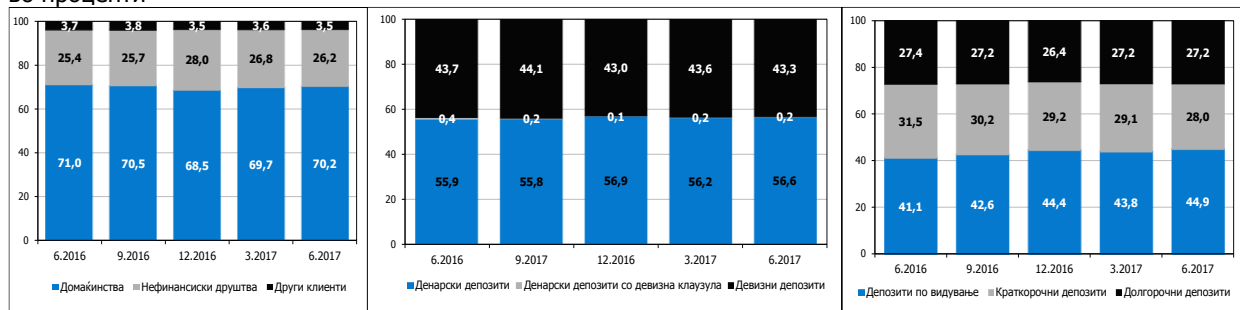
Графикон бр. 70
Промена на депозитите на нефинансиските субјекти
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

вкупната депозитна база на банките изнесува само 425 милиони денари, или 0,1%. Сепак, растот на депозитната база на годишно ниво забрзува⁴⁷, при што заклучно со 30.6.2017 година, вкупните депозити остварија годишен раст од 22.528 милиони денари, или 7,6% (4%, заклучно со 31.3.2017 година). Домаќинствата, коишто традиционално се најзначајниот депонент во македонскиот банкарски систем (со учество од над 70% во вкупните депозити), во вториот квартал од 2017 година, ги зголемија своите средства во банките за 2.103 милиони денари, или за 0,9% (0,2% во првиот квартал од 2017 година). Од друга страна, депозитите на нефинансиските друштва остварија квартален пад од 1.594 милиони денари (или 1,9%). Годишната динамика на депозитната база на банките во најголем дел (60,8%) беше определена од депозитите на домаќинствата, чијшто раст од 13.700 милиони денари (или 6,5%) беше значително повисок од годишниот раст на корпоративните депозити кој изнесуваше 8.475 милиони денари (или 11,3%).

Графикон бр. 71
Структура на вкупните депозити, според секторот (лево) и валутата (средина) и рочноста (десно)
во проценти

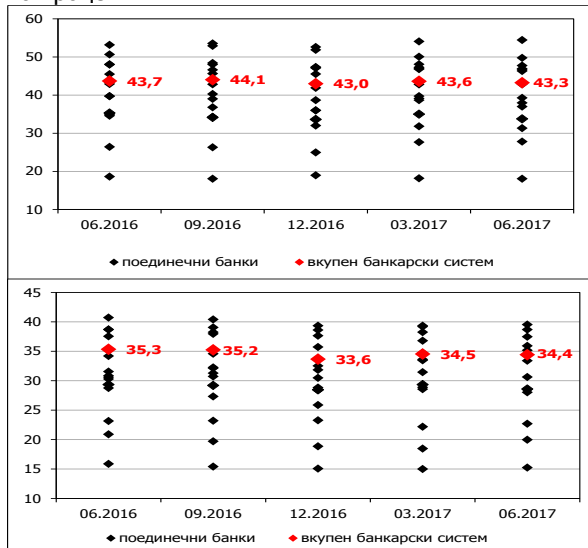
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во вториот квартал, кварталниот раст на вкупните депозити целосно го определува денарските депозити, кои остварија раст од 1.501 милион денари (или 0,8%) во споредба со позначителното намалување од претходниот

⁴⁷ При пониската споредбена основа од вториот квартал од 2016 година по ескалацијата на политичката криза.

Графикон бр. 72

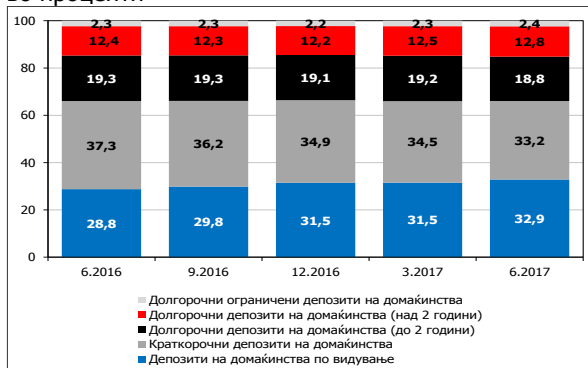
Учество на вкупните девизни депозити (горе) и на девизните депозити на домаќинствата (долу) во вкупните депозити на банкарскиот систем во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 73

Рочна структура на депозитите на домаќинствата во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

квартал (5.059 милиони денари, или 2,8%). Овој квартален раст на денарските депозити беше целосно условен од депозитите на домаќинствата, при намалување на денарските депозити на нефинансиските друштва. Најголемиот дел од вкупната депозитна база (56,6%) и понатаму отпаѓа на денарското штедење, во кое најголем удел (63,3%) имаат депозитите на домаќинствата. Депозитите во странска валута квартално се намалија за 1.006 милиони денари или за 0,7%, што, во поголем дел (46,5%), е последица на намалувањето на депозитите на нефинансиските друштва, а во помал дел (20%) произлегува и од кварталниот пад на девизните депозити од домаќинства.

Според рочноста, кварталниот раст на депозитната база на банките најмногу го определија депозитите по видување, кои се зголемија за 3.687 милиони денари (или 2,7%). Притоа, растот на депозитите по видување беше целосно условен од домаќинствата⁴⁸, каде што денарските депозити имаа најголем придонес (80,2%). Како и во изминатите неколку квартали, **краткорочните депозити** бележат намалување. Наспроти тоа, на 30.6.2017 година, **долгорочните депозити** остварија раст од само 228 милиони денари (или 0,3%), којшто во најголем дел е условен од девизните депозити на домаќинствата⁴⁹.

⁴⁸ Кварталниот раст на депозитите по видување на домаќинствата изнесува 3.648 милиони денари (или 5,2%), којшто во поголем дел (80,2%) беше определен од денарските депозити и во помал дел (18,7%) од девизните депозити.

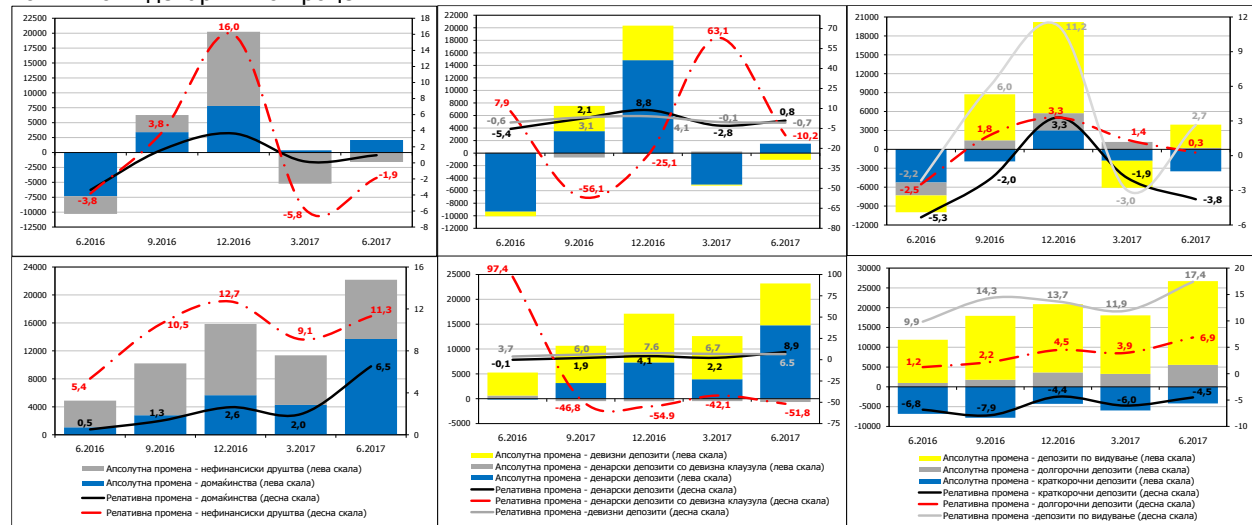
⁴⁹ Кварталниот раст на долгорочните депозити на домаќинствата изнесува 1.038 милиони денари (или 1,4%), каде што придонесот на денарските депозити изнесува 56,4%, а придонесот на девизните депозити е помал и изнесува 43,6%.

Графикон бр. 74

Квартална (горе) и годишна (долу) промена на депозитите, според секторот, валутата и рочноста

во милиони денари и во проценти

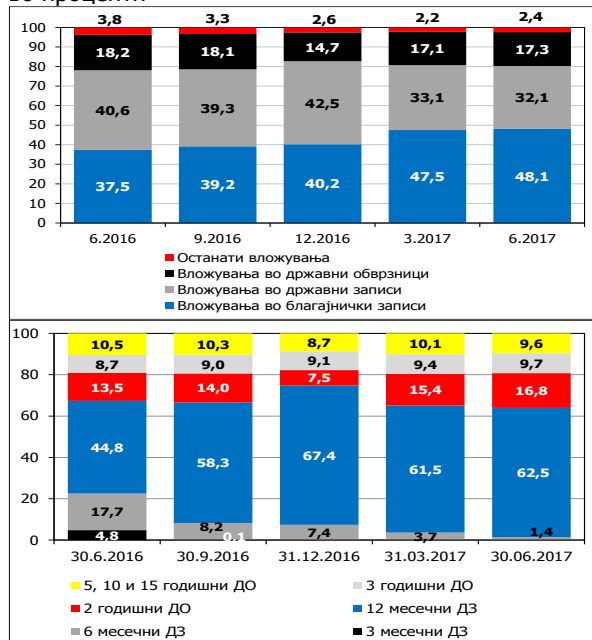

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 75

Структура на портфолиото на хартии од вредност (горе) и рочна структура на вложувањата во државни хартии од вредност (долу)

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

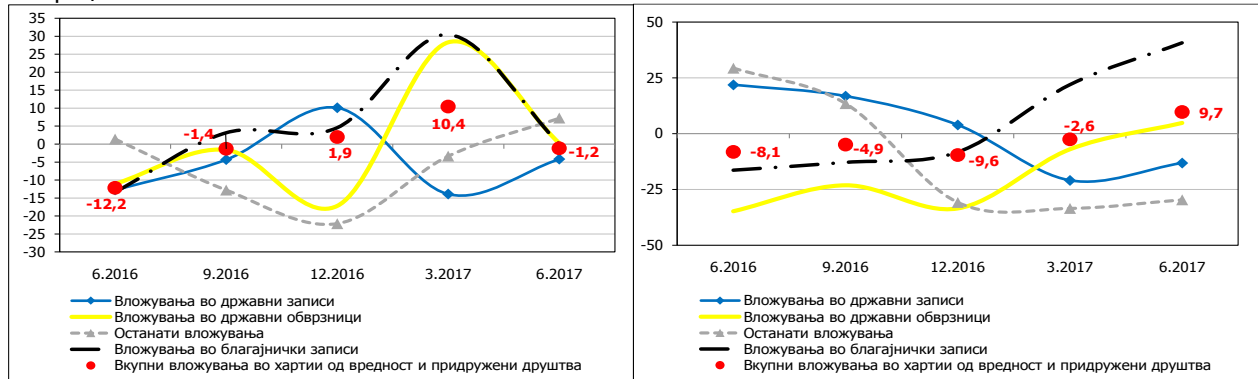
2.3. Останати активности

Вложувањата на банките во хартии од вредност⁵⁰ (според нето сметководствената вредност), во вториот квартал од 2017 година, се намалија за 749 милиони денари (или 1,2%), а нивното учество во вкупната актива на банките минимално се промени и изнесува 14,2% (14,4% на 31 март 2017 година). Кварталниот пад на вложувањата на банките во државни записи (за 877 милиони денари, или за 4,2%) целосно го услови намалувањето на вкупното портфолио на хартии од вредност. Од друга страна, вложувањата на банките во домашни долгорочни должнички хартии од вредност (најмногу во двегодишни државни обврзници) забележаа минимален раст од 27 милиони денари (или 0,2%). Вложувањата на банките во благајнички записи (при непроменета каматна стапка и понуден износ) не забележаа промени во однос на првиот квартал од 2017 година.

⁵⁰ Вклучително и вложувања во придружени друштва.

Графикон бр. 76

Квартална (лево) и годишна (десно) промена на портфолиото на хартии од вредност во проценти

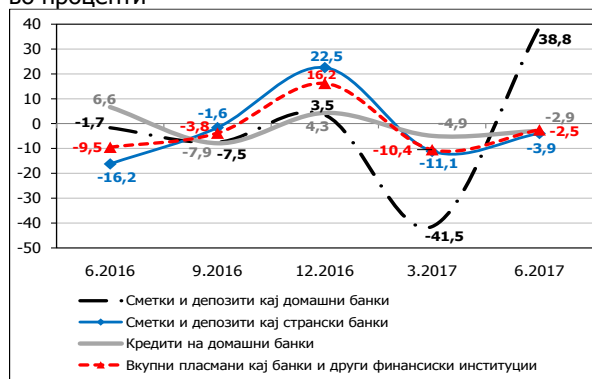

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во вториот квартал од 2017 година, пласманите кај банките и другите финансиски институции забележаа намалување (од 1.126 милиони денари, или за 2,5%), кое произлезе од намалените пласмани во странски банки, намалените долгорочни кредити на домашните банки во странска валута (целосно концентрирано кај „МБПР“ АД Скопје) и од исплатата на достасаните девизни депозити⁵¹ кај Народната банка.

Графикон бр. 77

Квартална промена на пласманите кај финансиските институции во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Кварталниот пад на обврските врз основа на кредити (за 297 милиони денари, или за 0,9%) произлезе од намалените обврски, за 704 милиони денари, врз основа на долгорочни кредити во странска валута кон домашните банки (раздолжување на другите домашни банки кон „МБПР“ АД Скопје) и од намалените обврски по долгорочни кредити кон финансиски институции - нерезиденти за 1.025 милиони денари (раздолжување на „МБПР“ АД Скопје кон меѓународните финансиски институции). Наспроти тоа, обврските по краткорочни кредити во странска валута се зголемија, за 1.183 милиони денари, како резултат на зголемените обврски по кредити кон матичниот субјект на една голема банка.

Во вториот квартал од 2017 година, депозитите од банките и останатите

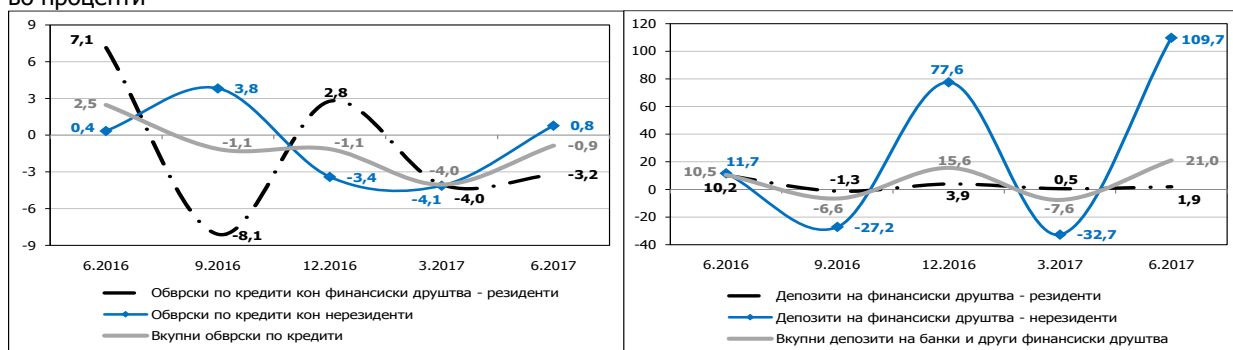
⁵¹ Од октомври 2016 година, Народната банка престана да одржува аукции на девизни депозити.

финансиски институции забележаа раст од 3.843 милиони денари, или 21%. Ваквиот раст беше условен од растот на депозитите од матичните субјекти на банките (зголемување на салдата на тековни сметки на странски банки во денари и зголемувањето на краткорочните депозити во странска валута). Депозитите од банките и останатите финансиски институции, и натаму имаат мало учество во вкупната пасива (5%, на 30.6.2017 година).

Графикон бр. 78

Квартален раст на обврските врз основа на кредити (горе) и депозити од финансиските друштва (долу) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Банките во Република Македонија претежно ги извршуваат своите активности на домашниот пазар, при што се нето-должници кон странство⁵². Во вториот квартал од 2017 година, побарувањата на банките од нерезиденти се намалија за 1.302 милиона денари, или за 4,1%, а нивното учество во вкупната актива на банкарскиот систем се сведе на 6,9%⁵³. Ваквото намалување произлегува од намалените пласмани во странски банки. Наспроти тоа, **обврските на банките кон нерезидентите** остварија раст (за 3.224 милиони денари, или за 9,2%) речиси целосно како резултат на зголемувањето на депозитите од матичните субјекти на банките. Соодветно на тоа, учеството на обврските кон

⁵² На 30.6.2017 година, осум од вкупно петнаесет банки се нето-должници кон нерезиденти.

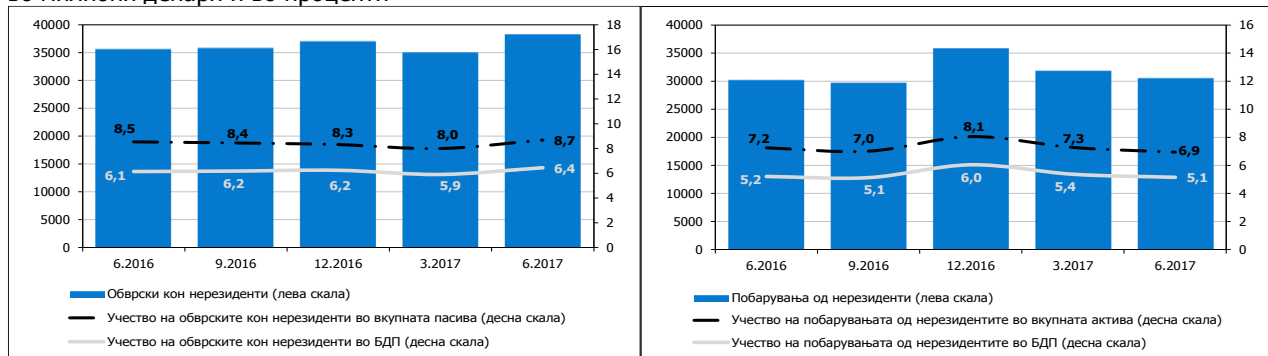
⁵³ Анализирано по поединечна банка, учеството на побарувањата на банките од нерезидентите во вкупната актива се движи во интервал од 0,5% до 16,8%.

нерезидентите во вкупната пасива се зголеми и изнесува 8,7%⁵⁴.

Графикон бр. 79

Обврски (лево) кон и побарувања од (десно) нерезидентите во милиони денари и во проценти

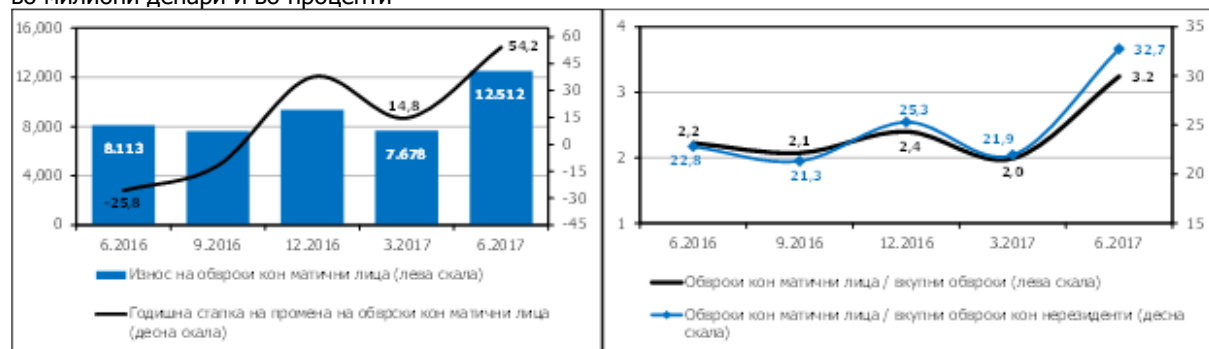

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Средствата користени од матичните субјекти не претставуваат значаен извор на финансирање на активностите на домашните банки. Во вториот квартал од 2017 година, вкупните обврски на банките кон нивните матични субјекти квартално се зголемија за 4.834 милиони денари, или за 63%. Но, овој раст не претставува во целост зголемена поддршка од „мајките“, бидејќи близу 40% од него се должат на обврски за исплата на дивиденда на странските акционери (која е исплатена во третиот квартал од годината). Доколку се из земе ефектот од овој вид обврска, учеството на средствата користени⁵⁵ од матичните лица во вкупните обврски, на крајот на јуни 2017 година би било на вообичаените нивоа (помеѓу 2 и 2,5%), а растот на средствата користени од матичните субјекти би изнесувал 2.949 милиони денари (или 38,4%).

Графикон бр. 80

Обврски кон матичните лица на банките во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

По поединечна банка, учеството на обврските на банките кон матичните лица во вкупните обврски кон нерезидентите се движи во интервал од 17,5% до 86,4%, додека нивното учество во вкупната пасива во интервалот од 1% до 12,4%.

⁵⁴ Анализирano по поединечна банка, учеството на обврските на банките кон нерезидентите во вкупната пасива се движи во интервал од 0,1% до 18,6%. „МБПР“ АД Скопје е исклучена од оваа анализа.

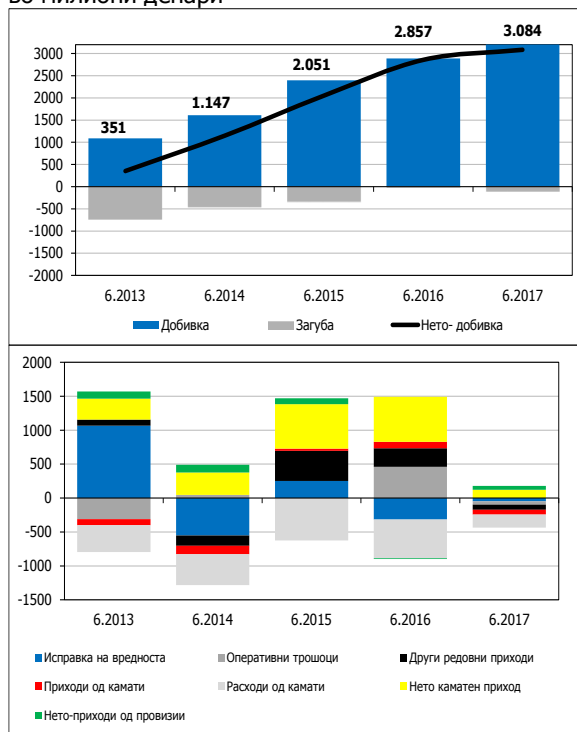
⁵⁵ Изворите на финансирање на банките од матичните субјекти најчесто се во форма на краткорочни депозити, долгорочни обврски по кредити и обврски врз основа на субординирани инструменти.

2. Профитабилност⁵⁶

Во првото полугодие од 2017 година финансискиот резултат на банкарскиот систем забележа забавен раст, во споредба со истиот период од 2016 година. Нето каматните приходи придонесоа со една половина во растот на добивката, а истовремено значаен придонес во растот на добивката имаа и нето-приходите од провизии, како и намалените трошоци за исправка на вредност. Намалувањето на трошоците за исправка на вредноста во најголема мера произлегува од продажба на преземениот имот. Показателите за профитабилноста и ефикасноста на банкарскиот систем генерално бележат натамошно подобрување, и се на солидно ниво. И во првото полугодие од 2017 година, продолжува трендот на намалување на активните и пасивните каматни стапки на банките, но забавено.

Графикон бр. 81
Нето-добивка по оданочување (горе) и годишна промена на главните приходи и расходи (долу) во милиони денари

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

2.1 Показатели за профитабилноста и ефикасноста на банкарскиот систем

По забрзаниот раст на финансискиот резултат на банките остварен во последните неколку години, во првото полугодие од 2017 година неговиот раст забави и изнесува 7,9%, или 227 милиони денари (за споредба, во првите шест месеци од 2016 година, финансискиот резултат на банкарскиот систем беше поголем за 39,3% или за 806 милиони денари, во однос на истиот период од 2015 година). Најголемо влијание врз овој забавен раст имаше помалиот раст на нето каматниот приход, кој придонесе со нешто повеќе од половина во растот на финансискиот резултат (за споредба, овој придонес во првите шест месеци од 2016 година изнесуваше 82,5%).

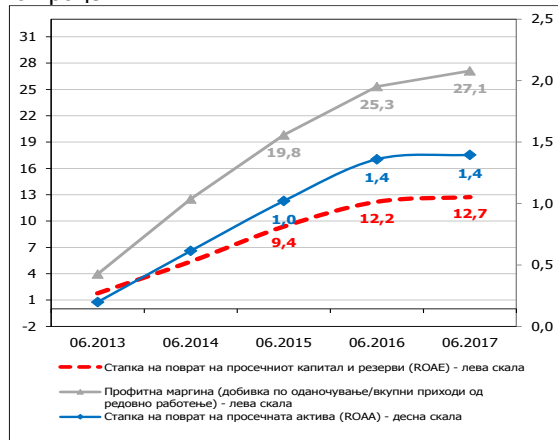
Забавениот раст на добивката во првите шест месеци од 2017 година се рефлектира и врз показателите за профитабилноста и ефикасноста на банкарскиот систем. Така, стапките на

⁵⁶ Сите податоци во овој дел од извештајот, коишто произлегуваат од билансот на успех на банките (приходи, расходи, добивка, загуба, итн.) се однесуваат на првите шест месеци од 2017 година, а нивната големина се споредува со истиот период од претходната или некоја друга година. Податоците коишто произлегуваат од билансот на состојба (актива, кредити, депозити, капитал, итн.) или оние поврзани со висината на активните и пасивните каматни стапки, во овој дел од извештајот, се презентирани како просек од состојбите за првите шест месеци од 2017 година и така пресметаниот просек, се споредува со просекот пресметан за првите шест месеци од 2016 или од некоја друга година. Доколку презентацијата на податоците е направена на друга основа, различна од спомената, тоа ќе биде нагласено во текстот.

Графикон бр. 82

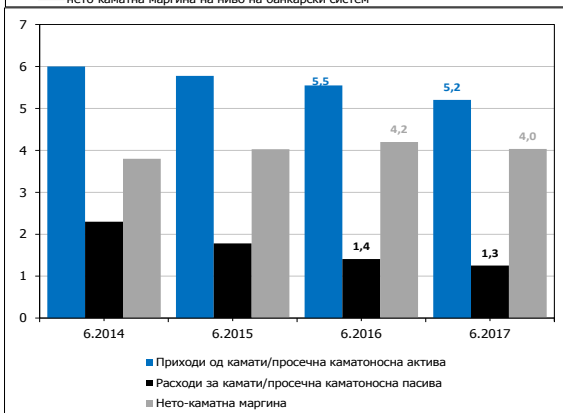
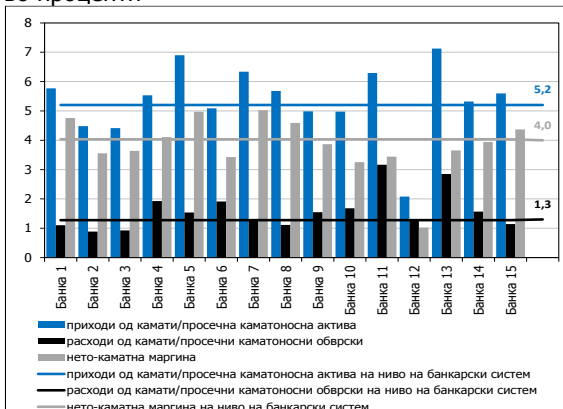
Стапки на поврат на просечната актива и на просечниот капитал и резерви и профитна маргина во проценти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 83

Нето каматна маргина по одделна банка* (горе) и Нето каматна маргина на ниво на банкарски систем (долу), со состојба на 30.06.2017 година во проценти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Показателите на ниво на банкарскиот систем се презентирани со линии.

поврат на просечниот капитал и резерви⁵⁷, како и профитната маргина на банкарскиот систем, бележат забавен раст, додека стапката на поврат на просечната актива⁵⁸ остана на исто ниво од јуни 2016 година. Показателите за профитабилноста и ефикасноста на банкарскиот систем и одделните групи банки се презентирани во анексот бр. 40.

Стапката на нето каматната маргина што банките ја остварија од кредитно-депозитната активност, забележа скроман пад од 0,2 процентни поена, и на крајот од јуни 2017 година изнесува 4%. Финансиското посредување со домаќинствата, вообичаено имаше најголем придонес во зголемувањето на нето каматните приходи и во растот на просечната каматносна актива.

Намалувањето на каматната маргина е одраз на поизразениот годишен раст на просечната каматносна актива за 5,8% (или за 21 милијарда денари), споредено со растот на нето каматниот приход од 1,6% (или за 122 милиони денари)⁵⁹. Забавениот раст на нето каматниот приход произлегува од забавеното намалување на каматните расходи, коишто се помали за 8% (или за 193 милиони денари)⁶⁰. Истовремено, намалените активни каматни стапки и нискиот годишен раст на кредитната активност предизвикаа скромно намалување на приходите од камати за 0,7% (или за 71 милион денари)⁶¹. Намалувањето на каматните расходи произлегува, во целост, од секторот „домаќинства“, каде што каматните расходи бележат пад од 16% (или за 223 милиони

⁵⁷ Просечниот капитал и резервите се пресметани како просек од состојбата на капиталот и резервите на анализираниот датум и 31.12. од претходната година.

⁵⁸ Просечната актива е пресметана како просек од состојбата на активата на анализираниот датум и 31.12. од претходната година.

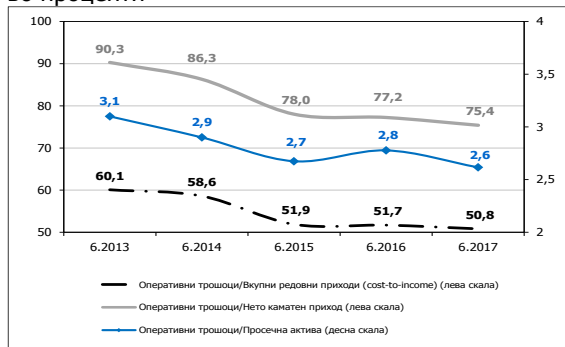
⁵⁹ Во првото полугодие од 2016 година, нето каматниот приход забележа раст од 9,7%, или за 665 милиони денари, споредено со истиот период од 2015 година.

⁶⁰ Намалување на расходите од камати по единица каматносни обврски за 0,1 процентен поен.

⁶¹ Намалување на приходите од камати по единица каматносни средства за 0,3 процентни поени.

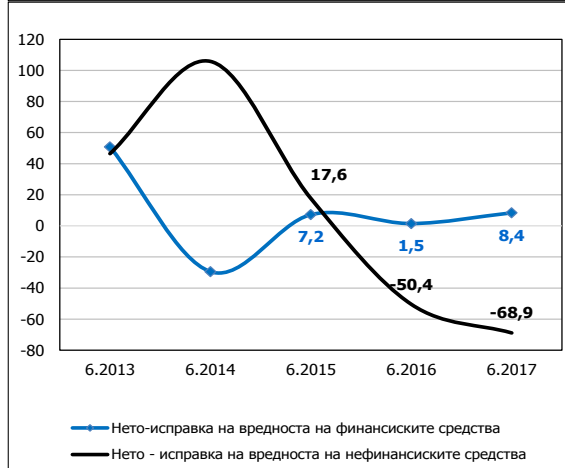
Графикон бр. 84
Показатели за оперативната ефикасност во проценти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 85
Трошоци за исправка на вредноста на финансиските и нефинансиските средства, износ (горе) и годишни стапки на промена (долу)

во милиони денари и во проценти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

денари)⁶². Истовремено, падот на вкупните каматни приходи најмногу произлегува од намалените каматни приходи од кредитната активност со секторот „нефинансиски друштва“ (коишто се помали за 323 милиони денари, или за 7,8%) и покрај зголемувањето на каматните приходи од работењето со домаќинствата (за 266 милиони денари, или за 6,2%)⁶³. Конечно, кредитната активност со секторот „домаќинства“, во првото полугодие од 2017 година најмногу придонесе во вкупниот раст на просечната каматносна актива на банкарскиот систем со близу 69%.

Намалувањето на оперативните трошоци од 48 милиони денари (или за 0,8%) овозможи подобрување на сите показатели за оперативната ефикасност. Намалувањето на оперативните трошоци, главно произлегува од намалените останати резервации и трошоците врз други основи⁶⁴. Наспроти тоа, вкупните приходи од редовното работење на банките пораснаа за 0,9% (или за 103 милиони денари), што произлегува од растот на нето каматните приходи и на нето-приходите од провизии.

Во првите шест месеци од 2017 година, вкупните трошоци за исправка на вредност се намалени за 1,9% (или за 50 милиони денари) во споредба со истиот период од 2016 година, со што придонесоа со една петина во растот на добивката на банкарскиот систем. Намалувањето на трошоците за исправка на вредност произлегува од продажбата на преземениот имот и последователното намалување на трошокот за исправка на вредност на преземените

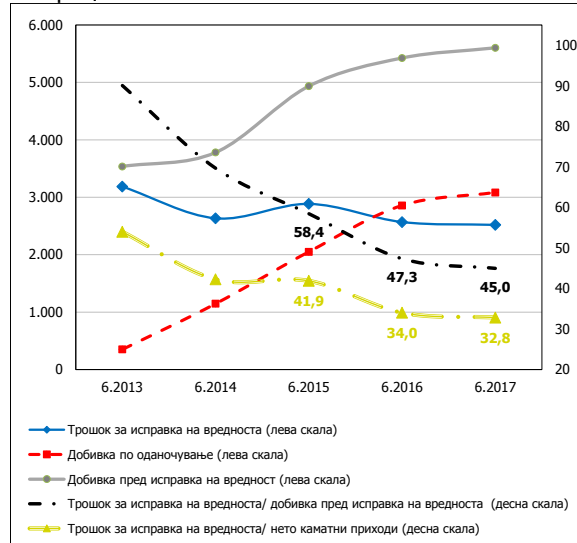
⁶² Наспроти тоа, каматните расходи од работењето на банките со нефинансиските друштва бележат раст од 21 милион денари (или за 8,3%), додека каматните расходи од работењето со финансиски друштва се зголемени за 15 милиони денари (или за 4,1%).

⁶³ Раст од 62 милиона денари (или за 14,7%) бележат и каматните приходи од пласманите кај централната банка.

⁶⁴ Намалувањето на овие категории оперативни трошоци произлегува од високиот износ на овие трошоци остварен во првото полугодие од 2016 година, и тоа поради настани кошто се многу ретки.

Графикон бр. 86

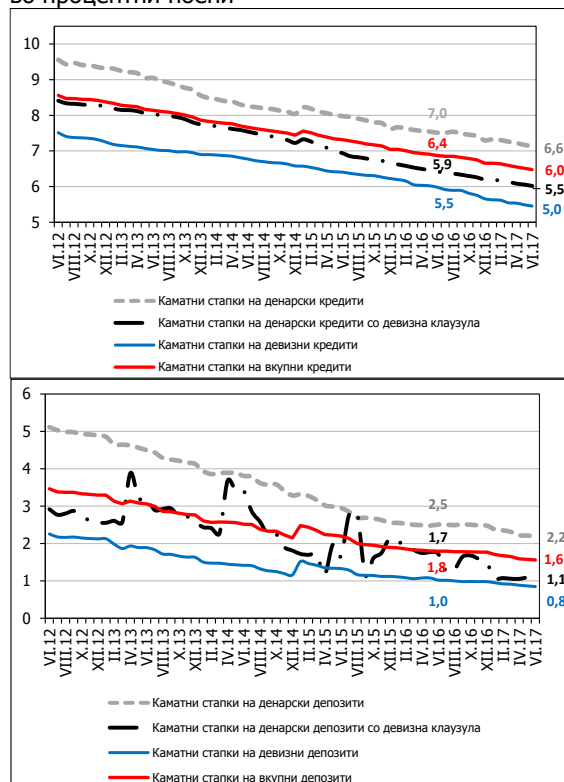
Показатели за соодносот меѓу трошоците за исправка на вредноста, од една и добивката и нето каматните приходи, од друга страна во проценти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 87

Активни (горе) и пасивни каматни стапки (долу) во процентни поени

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

средства⁶⁵. Наспроти тоа, трошокот за исправка на вредност на финансиските средства бележи раст од 8,4% (или за 186 милиони денари).

2.2 Движење на каматните стапки и на каматниот распон

Во првото полугодие од 2017 година продолжи надолниот тренд на каматните стапки на банките, при што и активните и пасивните каматни стапки забележаа незначителен пад (по 0,2 процентни поена во споредба со декември 2016, односно за 0,4 и 0,2 процентни поени, соодветно во споредба со јуни 2016 година). Имено, просечната пондерирана активна каматна стапка, за првото полугодие од 2017 година изнесува 6,1% (6,5% за првото полугодие од 2016 година), додека просечната пасивна каматна стапка, за истиот период изнесува 1,6% (1,8% за истиот период од 2016 година). Анализирano по одделна валута, кај кредитите, просечната пондерирана каматна стапка на девизните кредити бележи најзабележителен пад од 0,5 процентни поени, додека пак кај депозитите, најголем пад од 0,8 процентни поени бележи просечната пондерирана каматна стапка на денарските депозити со девизна клаузула⁶⁶.

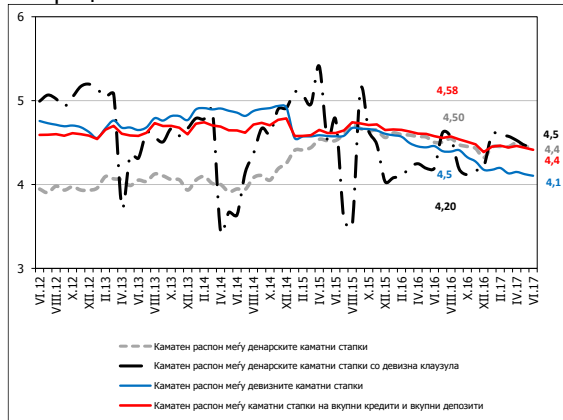
Во јуни 2017 година, распонот меѓу активните и пасивните каматни стапки и понатаму се одржа на исто ниво како во претходниот квартал и изнесува 4,4 процентни поени. Од друга страна, просечниот распон меѓу активните и пасивните каматни стапки за првото полугодие од 2017 година се намали за 0,2 процентни поена во

⁶⁵ Просечниот износ на бруто преземените средства врз основа на ненаплатени побарувања за првите шест месеци од 2017 година е мален за 6,6% (или за 349 милиони денари), во споредба со истиот период од претходната година.

⁶⁶ Просечниот износ на денарските депозити со девизна клаузула во првото полугодие од 2017 година изнесуваат минимални 0,2% од вкупните депозити пласирани во банкарскиот сектор, поради што може да има значајни осцилации кај каматните стапки на овој производ.

Графикон бр. 88
Каматни распони, според валутата
во процентни поени

споредба со истиот период од 2016 година, што претставува ист тренд како и во првиот квартал од годината.

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

АНЕКСИ